

Bilaga 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Verksamhetsplan 2015

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Innehållsförteckning

Bilaga 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden	1
Verksamhetsplan 2015	1
Innehållsförteckning	2
Inledning	4
1. Ett Stockholm som håller samman	5
1.5 Stockholm är en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar	5
1.5.1 Bistå stadens ledning och övriga förvaltningar med expertkunskap om hot mot miljö och hälsa	6
1.6 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	6
1.6.1 MHN ska medverka i arbetet med de tre av Kf beslutade miljöprofilområdena; Norra Djurgårdsstaden, NV Liljeholmen och miljonprogramområdena.	7
1.6.2 MHN ska stödja stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden med kompetens inom områdena hälsa, miljö och naturvård för att möjliggöra en attraktiv, hälsosam, trygg och växande stad.....	8
2. Ett klimatsmart Stockholm	9
2.1 Stockholm är klimatneutralt	9
2.1.1 Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av tillsyn	10
2.1.2 Utföra tillsyn motsvarande avgiften.	37
2.1.3 Alla flerbostadsfastigheter, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq /m ³ luft.....	37
2.1.4 Genom en långsiktig miljöövervakning följa miljötilståndet som underlag för tillsyn, programarbete samt övrigt miljöarbete	38
2.1.5 Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete.	43
2.1.6 Genom MHN:s expertkompetens utveckla stadens miljöarbete och bidra till att målen i Stockholms miljöprogram och andra program uppfylls och följs upp.	44
2.1.7 Stadens mål för hållbar energianvändning och minskad klimatpåverkan ska uppnås.....	48
2.1.8 Miljö kvalitetsnormerna för omgivningsbuller ska uppfyllas.	51
2.2 Transporter i Stockholm är hållbara.....	52
2.2.1 Nya personbilar som säljs i Stockholms län ska år 2015 till minst 20 % vara miljöbilar*. Vidare ska 10 procent av nyregistrerade tunga fordon vara miljölastbilsklassade. Försäljningen av miljöbränsle ska uppgå till 16 procent i Stockholms län vid utgången av 2015. * Enligt den skärpta definitionen 2013	52

2.2.2 Uppnå 100 % miljöbilar i stadens flotta. Uppnå att stadens biodrivmedels- elbilar till 85 % tankas/laddas med miljöbränsle och att upphandlade transporttjänster till minst 55 % utförs med miljöfordon.	53
2.2.3 MHN ska samarbeta och utbyta erfarenheter med andra städer och aktörer i Europa för att påverka EU-regelverket samt driva åtgärdsarbete och utveckling framåt	54
2.3 Stockholm har ren luft och rent vatten	55
2.3.1 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.....	56
2.4 Det är enkelt att välja en miljövänlig livsstil.....	58
2.4.1 Aktivt bidra till genomförandet av Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019	58
2.4.2 Snabb och effektiv service	60
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm.....	61
3.2 Företag väljer att etablera sig i Stockholm	61
3.2.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden.....	61
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	62
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	62
3.5.1 Bibehålla en hög intäktsfinansieringsgrad.....	63
3.5.2 Effektivisera och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer	72
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	73
4.1 Stockholm är fritt från diskriminering.....	73
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	73
4.2.1 Miljöförvaltningen ska erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter, en hälsosam arbetsmiljö, ett tydligt och inspirerande ledarskap och möjlighet till delaktighet och utveckling.....	74
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning.....	76

Inledning

Året 2015 präglas av att verksamheten förstärks och utvecklas genom de satsningar och uppdrag som framgår av budget. Tillsynen som är den ojämförligt största verksamheten och svarar för största delen av nämndens verksamhet har i budget erhållit förstärkning med netto 7,0 mnkr. Då räknas med att en felskrivning i budget justeras i avstämningsärendet.

Förstärkningen gör det möjligt att öka insatserna inom delar av tillsynen som prioriteras såsom tillsynen av skolor och förskolor och sådant som är svårt att finansieras via taxan. Inom livsmedelskontrollen innebär det att misstänkta livsmedelsbrott kan utredas och att samarbete därvid kan ske med den nyinrättade livsmedelsombudsmannen.

Kemikaliecentrum inrättades under 2014 för att ge stöd till stadens verksamheter i enlighet med förslaget till Kemikalieplan för Stockholm, Kemikalieplanen beskriver hur stadens ska bedriva ett arbete för att undvika skadliga kemikalier i stadens alla verksamheter.

Genom uppdrag i budget stärks MHNs möjligheter att på ett tidigt stadium kunna integreras i planeringsarbetet t.ex. vid bostadsbyggandet. Ett stort uppdrag där nämnden kommer in tidigt i planering gäller Bromma flygplats där nämnden ska ingå i en projektplan för framtida stadsutveckling på den nuvarande flygplatsens område. Detta förutsätter dock att Bromma avvecklas. Inom den fysiska planeringen märks också nämndens uppdrag att medverka vid nybildandet av flera nya naturreservat. Genom satsning i budget förstärks nämndens möjlighet att stödja stadens användning av ekosystemtjänster och grönytekomensation.

Energi- och klimatarbetet utvecklas vidare. Här finns till exempel nyheten att nämnden ska ta fram en modell för beräkning av stockholmarnas faktiska klimatpåverkan utanför staden.

Dessutom fortsätter nämndens strategiska arbete att stödja utvecklingen mot en fossilbränslefri stad bland annat genom att ta fram en färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040 och en strategi för att nå det nya utsläppsmålet 2,3 ton per invånare till 2020. Inom arbetet med energieffektivisering planeras en mängd aktiviteter. Här finns ett stort inslag av projektmedel och samarbete med externa intressenter. Nämnden har beviljats bidrag från EU för att leda projektet GrowSmarter 2015 – 2019. Projektet innebär bland annat att Stockholm, Barcelona och Köln ska energieffektivisera befintliga byggnader, tillföra förnybar energi, genomföra åtgärder för hållbara transporter mm. Detta är ett stort projekt där bidragsmedlen från EU- totalt kommer att uppgå till 25 miljoner euro varav 8 miljoner euro till Stockholm.

Inom miljöövervakningen sker en förstärkning framförallt av vattenarbetet där ett stort arbete planeras för framtagande av lokala åtgärdsprogram och genomförande av fysiska åtgärder i prioriterade vattenförekomster. Här planeras också en utökad miljögiftövervakning och undersökning av förekomst av giftiga båtbottnfärg. Förutsättningen för detta arbete är att budgetförstärkning kan erhållas i samband med att kommunfullmäktige beslutar om Handlingsplan för god vattenstatus i början av 2015. Utvecklade driftåtgärder för sänka halterna av partiklar PM10 kommer att testas och utvärderas under år 2015.

Miljö och hälsoskyddsnämnden arbetar systematiskt för att effektivisera verksamheten och höja kvalitén på förvaltningens interna processer. Metoder som används är ökad digitalisering,

utveckla e-tjänster, modernisering av ärendehanteringssystemet Ecos, klarspråksarbete, kompetensutveckling, processkartläggningar och Lean. 2015 går förvaltningen in i ett intensivt arbete med att förnya förvaltningens ärendehanteringssystem ECOS. Fyra delprojekt ingår, genomgång av processer, registervård, e-arkivering av ärenden samt genomgång av teknik och integrationer. Förnyelsen möjliggör effektiviseringar och modernare arbetssätt. Framför allt underlättas mobilt arbete. Det är det största IT-projektet på 10 år och kräver insatser från många anställda. Införandet av det nya ekonomisystemet kommer att förändra arbetssätt och ta resurser i anspråk från hela förvaltningen.

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

En stor del av nämndens verksamhet har betydelse för den fysiska miljön, trygghet och välbefinnande. Nämnden har sitt utpräglade ansvar för miljö och hälsoaspekter i risk och sårbarhetsarbetet. Nämnden har också ett stort engagemang i byggande av infrastruktur, tillvaratagande och utveckling av naturområden och nybyggnation/utveckling av befintliga bostadsområden och inte minst då ytterstadsområdena där stora satsningar gjorts på miljöinvesteringar samt även projekt med social anknytning. Tillsynen ger ett viktigt bidrag till ökad trygghet på många områden, t.ex. olägenhetshantering i boendemiljön, renhållning och kontrollen av livmedel. Nämnden har ett ansvar som gäller lika för hela staden.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm är en stad som håller ihop, med trygga och levande stadsdelar

Det finns ett flertal områden där nämnden bedriver tillsyn som bidrar till en ökad trygghet. Hit hör till exempel hjälp med problem angående olägenheter i boendemiljön, tillsyn på hälsovådliga ämnen inom detaljhandeln, tillsyn på badvatten, kontroll av livsmedlen. Det finns också en direkt koppling till städning och renhållning genom tillsynen på återvinningsstationer där problem med nedskräpning och buller hanteras. Nämnden deltar med sin expertkompetens i risk- och sårbarhetsarbetet och kan bistå med expertkompetens vid allvarigare incidenter inom miljöområdet. Allvarigare incidenter inom miljöområdet, t.ex. bränder o. dyl. där giftiga kemikalier är inblandade, inträffar dock relativt sällan.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100%	100 %	År
Kommentar: Förvaltningen har i risk- och sårbarhetsanalysen 2014 inte identifierat risker som behöver hanteras inom det egna ansvarsområdet.			

Nämndmål:

1.5.1 Bistå stadens ledning och övriga förvaltningar med expertkunskap om hot mot miljö och hälsa

Förvaltningens viktigaste roll vid allvarliga händelser som har påverkan på miljön och hälsa är att bidra med expertkunskaper inom kemikalier, luft, vatten och biologi. Förvaltningen är här en resurs för hela Stockholms stad. Genom den befintliga informationsverksamheten, bland annat i form av servicetelefoner finns beredskap för information till allmänheten. Risk- och sårbarhetsscenarierna pekar ofta på att informationsverksamheten får en stor betydelse vid allvarliga händelser.

Förvaltningen står även till stadens förfogande vid förebyggande arbete som t.ex. klimatanpassning. Stadsledningskontoret samordnar klimatanpassningsarbetet och förvaltningen tillsammans med bland annat stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret bidrar med expertkunskap och utför en stor del av arbetet. Luftkvaliteten följs löpande, vilket ligger till grund för åtgärder. Miljö- och hälsoundersökningen är ett värdefullt bidrag för att identifiera miljö- och hälsoproblem och kunna vidta åtgärder. Nämndens risk- och väsentlighetsanalys avser till stor del Kf-indikatorer som har inverkan på miljö- och hälsa. Vid kemikalieolyckor tar Storstockholms brandförsvaret regelmässigt kontakt med förvaltningen

Förvaltningen har tagit fram en intern miljöhandlingsplan som kan fungera som vägledning och inspiration för andra förvaltningars interna miljöarbete.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Stadens ambition för bostadsproduktionen ökar, 40 000 bostäder fram till år 2020 och 140 000 bostäder ska planeras och byggas till år 2030 vilket innebär 7-8 000 bostäder per år. En arbetsordning ska tas fram för hur MHN bättre kan integreras tidigt i planarbetet.

Förvaltningen kommer aktivt att bidra till målet genom att tillföra expertkompetens inom miljö- och hälsoområdet. En av de mest diskuterade miljöfrågorna i stadsplaneringen är hur trafik- och industribuller ska hanteras. Nämnden har en i övrigt aktiv roll i bostadsbyggandet vilket inte minst framgår i arbetet med miljöprofilområden. Inom ramen för arbetet med miljöprofileringen av miljonprogramområden har nämnden en stor erfarenhet från huvudprojektledarskapet för "Hållbara Järva" som omfattat bland annat energieffektiv renovering, satsning på förnyelsebar energi, hållbara transporter och informationsinsatser.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden ska tillsammans bilda en projektgrupp för att förbereda planeringen för en framtida stadsutveckling på nuvarande Bromma flygplats	2015-01-01	2015-12-31
Stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden ta fram en arbetsordning för hur miljö- och hälsoskyddsnämnden bättre kan integreras tidigt i planeringsarbetet.	2015-01-01	2015-12-31

Nämndmål:

1.6.1 MHN ska medverka i arbetet med de tre av Kf beslutade miljöprofilområdena; Norra Djurgårdsstaden, NV Liljeholmen och miljonprogramområdena.

Förvaltningen ska bidra med miljö- och hälsokompetens i arbetet med miljöprofilområden och småskaliga miljöspetsområden.

Förvaltningschefen ingår i styrgruppen för miljöprofilområdena och förvaltningen ingår i samtliga fokusgrupper samt i den samordnade miljöprofilgruppen som utsetts för genomförandet av miljöprofileringen.

Förvaltningen ingår i projektgruppen för småskaliga miljöspetsområden.

Aktiviteter:

- Delta i styrgrupp och utpekade fokusgrupper samt i miljöprofilgrupp i Norra Djurgårdsstaden.
- Erfarenheter från miljöprofilområdena förs över till den ordinarie planeringsprocessen.
- Delta i projektgrupp för småskaliga miljöspetsområden.

Projektleda "Urbana ekosystemtjänster" c/o-city steg 3.

Förvaltningen har sökt bidrag av Vinnova för att driva projektet c/o – city om Urbana ekosystemtjänster vidare under perioden april 2015 - maj 2017. Syftet är att vidareutveckla resultat från tidigare projektsteg och konkreta lösningar för att arbeta med ekosystemtjänster i urban miljö. Förutsatt att bidrag lämnas kommer miljöförvaltningen att vara projektägare och projektledare

Aktiviteter

- Genomföra åtgärder enligt projektmål för "Urbana ekosystemtjänster" fram till och med år 2017.
- Bistå med resultat och erfarenheter från C/O City i arbetet med att utveckla strategi för ekosystemtjänster i Stockholm.

- Bistå exploateringsnämnden med att utveckla strategi för ekosystemtjänster i Stockholm.

Leda EU projektet GrowSmarter 2015-2019

Förvaltningen har beviljats bidrag för att leda EU projektet GrowSmarter, där Stockholm, Barcelona och Köln ska energieffektivisera befintliga byggnader, tillföra förnybar energi, genomföra åtgärder för hållbara transporter samt med hjälp av informations och kommunikationsteknologi underlätta en hållbar utveckling i respektive stads utvalda stadsdel och en hållbar livsstil. Total budet för hela projektet är 25 miljoner euro (bidragsmedel från EU exkl. egenfinansiering). Stockholms del beräknas till 2,5 miljoner euro och MHNs beräknas bli 1,6 miljoner euro. Koordinationen ska:

- Samordna arbetet i de tre städerna och arrangera gemensamma möten.
- Tillsammans med delprojekt(WP)-ledarna och siteprojektledarna se till att åtgärder genomförs i enlighet med projektbeskrivningen och att de uppfyller projektmålen.
- Tillsammans med WP-ledarna och siteprojektledarna se till att projektmålen följs upp och resultaten sprids.
- Rapportera hur projektet fortskrider till EU.

Nämndmål:

1.6.2 MHN ska stödja stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och trafiknämnden med kompetens inom områdena hälsa, miljö och naturvård för att möjliggöra en attraktiv, hälsosam, trygg och växande stad

Bevaka att miljö- och hälsofrågor uppmärksammas och integreras i stadsplaneringen.

Förvaltningen utarbetar underlag för de miljö- och hälsoaspekter som är relevanta vid planeringen av ett nytt område samt anger vilka utredningar som behöver göras. Förvaltningen bidrar även i planarbetet genom att delta i arbetsgrupper med mera för att i ett tidigt skede medverka till en god miljö och hälsa i stadsmiljön. Förvaltningen möter upp de behov som finns på andra förvaltningar, men prioriterar arbete i tidiga skeden, övergripande planering som exempelvis områdesplanering och program, samt de tyngdpunkter som finns i översiktsplanen (ex City, Brommaplan, Ulvsunda, Norra Djurgårdsstaden, Farsta, Högdalen). Förvaltningen deltar även i övergripande arbeten där riktlinjer och vägledningar tas fram för planeringen t ex strategier för ekosystemtjänster och grönytekompensation, vattenfrågor (dagvatten, MKN för vatten), buller, luft, fördjupningar av översiktsplanen när det gäller ex klimatanpassning, Den gröna promenadstaden, översyn av översiktsplan som ska ske under 2015.

Under 2015 ska förvaltningen tillsammans med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret ta fram en arbetsordning för hur förvaltningen bättre ska integreras i

planeringsarbetet och på så sätt kan bidra med sin expertkunskap i ett tidigare stadium

Förvaltningen ska även i projektgrupp för att förbereda planeringen för en framtida stadsutveckling på nuvarande Bromma flygplats.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden kommer, utöver tillsynsansvaret enligt miljöbaken, på grund av uppdrag i budget, att ha ett särskilt ansvar för att stötta ansvariga nämnder när det gäller skötseln av stadens grönområden och naturreservat.

Aktiviteter:

- Arbeta uppströms i plan- och exploateringsarbetets tidiga skede genom att delta i planarbetet, samt upprätta underlag för miljö- och hälsofrågor.
- Bereda planremisser enligt fastställd rutin.
- Genomföra aktiviteter enligt fastställd aktivitetsplan.
- Bistå exploateringsnämnden med att utveckla strategi för ekosystemtjänster i Stockholm.

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Detta är stadens övergripande mål inom miljöområdet och berör såväl klimatarbetet som hållbarhetsfrågor i stort inom ett stort antal områden. Här hamnar därför huvuddelen av nämndens verksamhet. Arbetet för minskade klimatutsläpp är en väsentlig del och tas upp inom flera av nämndmålen.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Stockholm är klimatneutralt

Nämnden har en stor del i stadens klimatarbete. Här märks t.ex. arbetet för hållbar energianvändning och minskad klimatpåverkan, med ett stort antal aktiviteter inom områden som energirådgivning, kommunikation med allmänhet och företag, energieffektivisering och förnybar energiproduktion. Här märks också andra verksamheter som tillsynen, miljöövervakningen, arbetet mot buller, arbetet mot gifter och nämndens expertstöd till stadens miljöarbete t.ex. i form av miljöprogrammet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicit et
Andel elbilar	14%	10 %	År
Andel miljöbilar i stadens bilflotta	100%	100 %	Tertial
Andel miljöbränslen i stadens etanol- och biogasfordon	100%	tas fram av nämnd/ styrelse	Halvår
Växthusgasutsläpp per stockholmare (ton/inv)	3,0	fastställs 2015	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kommunstyrelsen ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden ta fram en färdplan mot ett fossilfritt Stockholm 2040	2015-01-01	2015-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska medverka i kommunstyrelsens arbete med att ta fram en strategi tillsammans med berörda nämnder ta fram en klimatplan för att nå klimatmålet 2,3 ton koldioxidekvivalenter per stockholmare per år	2015-01-01	2015-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ta fram en beräkningsmodell som visar stockholmarnas faktiska klimatpåverkan, inklusive flygresor och konsumtion som sker utanför Stockholms stad	2015-01-01	2015-12-31

Nämndmål:

2.1.1 Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av tillsyn

Under detta mål redogörs mer utförligt för tillsynsarbetet och effekterna av detta. Redogörelsen nedan sker efter lagstiftning, ansvarig tillsynsavdelning och område/bransch. Nämnden vill få en ökad resultatorientering genom att visa på trendutveckling med befintliga effektindikatorer och där det finns behov, ändra eller ta fram nyckelindikatorer som ska visa på effekter av tillsynen eller tillståndet inom olika branscher. Dessa framgår av tillsynsplanen i bilaga 2.2. liksom uppgifter om planerad tidsåtgång för olika tillsynsområden. Härutöver finns fyra andra mål som avser tillsynen. De övriga mål är:

2.1.2 Utföra tillsyn motsvarande avgiften. Taxan är satt enligt självkostnadsprincipen och den avgift som verksamhetsutövare betalar för tillsyn ska i stort motsvara den tillsyn man också får. Nämnden fäster stor vikt vid att verksamhetsutövarna ska uppfatta taxan som rimlig i förhållande till insatsen.

2.1.3 Alla flerbostadshus, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m³ luft. Tillsynen av radon har lyfts fram särskilt i samband med beslut om indikatorer för uppföljning av det tidigare miljöprogrammet

då målsättningar beträffande radon ingick i detta likväl som det även finns i det nu gällande miljöprogrammet.

2.4.2 Snabb och effektiv service. Målet tar fasta på servicen till allmänheten och är nämndens bidrag till KF:s mål 2.3 Stockholmarna upplever att de får en god service och omsorg.

3.2.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden. Målet tar fasta på tillsynens mycket viktiga relation till företagen och följs upp framförallt med punktlighetsmål och genom NKI-undersökningen (NöjdKundIndex).

Utöver de tillsynsåtgärder som redovisas i det följande kommer samarbetet inom Miljösamverkan Stockholms län (MSL) att få en konkret utformning under 2015. Tanken är att flera gemensamma tillsynskampanjer skall bedrivas för 5-10 branscher. Inom livsmedelskontrollen pågår en liknande samordning inom länet. Stockholm har här en ledande roll på samma sätt som Stockholm fått när det gäller den nationella tillsynskampanjen som leds av Folkhälsomyndigheten när det gäller städning och ventilation i skolor. Vilka branscher det blir fråga om och den närmare utformningen av tillsynskampanjerna är ännu inte klart, men dessa tillkommer utöver vad som framgår av den redovisade tillsynsplanen.

Tillsyn enligt miljöbalken (MB)

7 Kap MB Skyddade områden, avdelningen Plan och miljö

I tillsynen av stadens skyddade naturområden kontrolleras efterlevnad av syften, föreskrifter, dispenser och andra beslut som fattats med stöd av miljöbalken. Inom ramen för tillsynsarbetet bidrar förvaltningen med kunskapsunderlag och råd lämnas till reservatsförvaltarna och andra förvaltningar om skötsel och åtgärder som syftar till att bevara och utveckla de skyddade områdenas värden. Förvaltningen avser fortsätta arbeta med att analysera, utveckla och kommunicera rekreationsvärden i reservaten, både internt och externt. Som ett led i att följa upp reservatens bevarandestatus kommer under 2015 särskilt fokus läggas på lavar och fladdermöss. Under 2015 tillkommer tillsyn av tre nya reservat; Årstaskogen, Älvsjöskogen samt Kyrkhamnsområdet. Därtill ligger uppdrag att skydda Rågsveds friområde samt utredningsuppdrag för ytterligare reservatsbildning vad gäller Lillsjön, Norra och Södra Djurgården. Förvaltningen avser att bistå i detta säkerställandearbete. I januari avser förvaltningen att genomföra ett informationsseminarium riktat till förvaltarna för att skötselinsatser i reservaten ska ske på ett ändamålsenligt sätt.

9 Kap MB, Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Avdelningen Plan och miljö

Granskning/inspektion av miljöarbete och egenkontroll för att minska miljöpåverkan i verksamheterna. För varje bransch upprättas årsvis tillsynsplan där det framgår vilka aktiviteter som ska genomföras gentemot objekten. Variationen mellan branscherna är stor och tillsynsfrekvens för de enskilda objekten kan variera från flera gånger per år till ett besök vart 3-4 år.

Vägtrafik

Inom tillsynen av vägtrafik kan konstateras att insatser för att minska höga halter luftföroreningar längs hårt trafikerade gator har gett resultat men att fortsatt fokus på luftkvaliteten kommer att krävas för att miljökvalitetsnormer för luft ska klaras kommande år. Miljökvalitetsnormen för PM10 klaras 2014, men halten kvävedioxid ligger över dygnsnormen på flera gator i staden. Ett åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar fastställdes vid årsskiftet 2012/2013. Åtgärder utifrån åtgärdsprogrammet inleddes under 2013 och fortsätter 2015. Åtgärdsprogrammet kommer att revideras under våren 2015.

Det finns även en miljökvalitetsnorm för buller men den utgör inte en gränsvärdesnorm på motsvarande sätt som för luft. Enligt förordningen (2004:675) om omgivningsbuller ska buller kartläggas och ett åtgärdsprogram fastställas som syftar till att omgivningsbuller inte ska medföra skadliga effekter på människors hälsa. De åtgärder utifrån åtgärdsprogrammet mot buller som hittills vidtagits för att uppfylla syftet med förordningen om omgivningsbuller har inte varit tillräckliga. Det nya åtgärdsprogrammet som antogs i fullmäktige 2014 fokuserar i större utsträckning på uppföljningsbara åtgärder än tidigare program. Bland annat behövs såväl fortsatt utveckling och användning av källåtgärder såsom lågbullrande beläggningar som lokala insatser vid särskilt utsatta platser som att vägarnas akustiska egenskaper beaktas i det dagliga drift- och underhållsarbetet. Nämnden ska fortlöpande följa upp att de åtgärder som Kommunfullmäktige beslutat om i åtgärdsprogrammet för buller kommer till utförande. Utöver åtgärdsprogrammen enl ovan kommer tillsynen under 2015 fokusera på kemikalieanvändning i verksamhetsutövarnas egenkontroll.

Tillsynen över trafikdagvatten ska under 2015 fokusera på de avrinningsområden där tillsynen gör mest nytta. Ett av underlagen för detta är den analys som Stockholm Vatten AB gör i sin egenkontroll kring avrinningsområden och utsläppspunkter.

Motorbanor

I Stockholm finns två större motorbanor utomhus som nämnden har löpande tillsyn över, därutöver några inomhusbanor som inte bedöms ha någon större miljöpåverkan. Den viktigaste miljöfrågan för dessa utomhusbanor, Hansta motorcross och Gubbängens speedwaybana bedömer förvaltningen vara buller till omgivningen. För inomhusbanorna är buller till omgivningen ingen stor fråga och hanteringen av bränslen mm är mindre omfattande. För motorcrossverksamheten i Hansta naturreservat inriktas tillsynen särskilt mot skyddsåtgärder i motorklubbens egenkontroll för att minska störningar i det känsliga område där verksamheten bedrivs fram till år 2017.

Spårtrafik

Tillsyn bedrivs över befintliga spårtrafikanläggningar omfattande totalt ca 15 mil spår (Trafikverket och SL). Förvaltningen kan konstatera att tillsynen behöver fortsatt fokusera på att minska dess påverkan på Stockholmsborna vad gäller i första hand buller. Buller från spårtrafiken ingår också i arbetet med förordningen om omgivningsbuller. Fortfarande utsätts

många stockholmare för höga bullernivåer från spårtrafiken. Även luftföroreningar i tunnelmiljö och vibrationer är områden som tas omhand i tillsynen av spårtrafiken.

Flyg

I tillsynen på Bromma flygplats ska buller även fortsättningsvis prioriteras samt utsläpp till luft, mark och vatten. Tillsynen har ökat och kommer under 2015 att fortsätta vara intensiv på grund av arbete med bullerisolering av bostäder, buller från markbundna källor, den relativt omfattande ombyggnationen och omdisponering av flygplatsens mark samt diskussioner om nya bostäder nära flygplatsen. Förvaltningen följer upp att beslutade villkor följs.

MHN kommer under vår 2015 att få en särskild rapport om Bromma flygplats som inkluderar en fördjupad granskning av bullervillkor och hur dessa har innehållits under 2014 samt även en särskild redogörelse för luftföroreningssituationen vid Bromma till följd av flyg och övrig verksamhet vid flygplatsen. I det ärendet kommer också redovisas förutsättningarna för miljöförvaltningen att genomföra verifierande mätningar för att kontrollera de beräkningar och mätningar som Swedavia utför.

Trafikverket arbetar tillsammans med länsstyrelsen, Swedavia och staden med en precisering av riksintresset Bromma flygplats. Länsstyrelsen har begärt att Trafikverket preciserar sitt riksintresseanspråk. Staden har att beakta riksintresset och Länsstyrelsen har att undersöka att anspråken tas tillvara. Förvaltningen deltar i detta arbete vars huvudsyfte är att klarlägga var och hur ny bebyggelse kan tillkomma utan att riskera att skada flygplatsens funktion. Förvaltningen kommer att bevaka att det efterbehandlingsansvar som åligger Swedavia enligt särskilt avtal med staden genomförs enligt miljöbalkens bestämmelser.

Hamn och sjöfart

Verksamheterna inom branschen består av tillståndspliktiga hamnar/kajer som kan ta emot fartyg med större bruttodräktighet än 1350. För närvarande finns det fyra stycken sådana hamnar som tillhör Stockholms Hamn AB samt en tillfällig hamn i Hjorthagen som Exploateringskontoret tagit i bruk. En tillfällig hamn i Sättra tas i bruk under byggtiden av Förbifarten. På Skeppsholmen och Riddarholmen finns det även hamnar/ kajer som inte är tillståndspliktiga som ägs av Statens Fastighetsverk. Tillsyn bedrivs även mot rederier och annan kommersiell båttrafik. Bullerstörningar till omgivningen är den mest prioriterade frågan för tillsynen. Utöver bullerstörningar inriktas tillsynen för de tillståndspliktiga hamndelarna framförallt mot kemikalie- och avfallshantering och under 2015 tillsyn av utbyggnad av Värtapiren. Prövningen av hamnens villkor går in i sitt slutskede och de permanenta villkor för buller som skall gälla för hamnen i Värtan ger förutsättningar för eventuell bostadsutbyggnad i Norra Djurgårdsstaden.

Exploateringsprojekt

Stockholm är en starkt växande stad med många pågående exploateringsprojekt som t.ex. byggande av Citybanan, Norra länken, Norra stationsområdet, Förbifarten, förberedelse för

ombyggnad av Slussen samt byggen av nya bostadsområden. Vad gäller slussen utgår tillsynen från de villkor som mark- och miljödomstolen meddelar samt det kontrollprogram som ska tas fram för byggnationen. Kontrollprogrammet tas fram efter att mark- och miljödomstolen meddelat villkor för projektet. Ett betydande arbete blir även att kontrollera att villkoren följs vid ombyggnationer.

Prioriterade frågor i tillsynen av stora och små exploateringsprojekt är bullerstörningar, länshållningsvatten, kemikalie- och bränslehantering, de mycket omfattande transporter till och från verksamheterna samt kontroll av att arbetena sker inom gällande arbetstider för att minska störningarna till omgivningen samt till stadens skyddade områden. Tillsynen sker dels genom regelbundna möten med de större projektens miljöorganisationer och dels genom riktade inspektioner hos byggherrarnas entreprenörer ute på arbetsplatserna. Förvaltningens erfarenhet är att de större byggföretagen ofta har bättre egenkontroll än de mindre. Prioriteringen kommer under 2015 att vara identifiering av ”riskobjekt”, dvs projekt som ligger i störningskänsliga områden för människor och miljö.

Energianläggningar

I branschen ingår ett trettiotal verksamheter. De större energiproduktions-anläggningarna som är kopplade till fjärrvärmenätet (A-anläggningar, B-anläggningar), men även mindre olje- och fastbränslepannor (C-anläggningar och U-anläggningar) ingår i branschen liksom biogasproduktionsanläggningar. Därutöver ingår ett distributionsnät för stadsgas samt anmälningspliktiga värmepumpar med en effekt över 10 MW. Spaltgasverket är avvecklat (efterbehandling pågår) och har ersatts med blandstationer för naturgas/biogas i Mårtensdal och Högdalen. Fjärrkyleanläggningarna är ofta samlokaliserade med fjärrvärmeanläggningarna och ingår därför i branschens tillsynsansvar. Fortum Värme har överfört vissa av värmepumps- liksom fjärrkyleanläggningarna till Fortum Vindvärme. Kraftledningar och jordförlagda elkablar ingår också i branschen, liksom distributionsnäten för fjärrvärme och fjärrkyla. Det s.k. oljekabelnätet har varit en viktig fråga under de senaste åren och fortsatt fokus på dokumentation, egenkontroll och avvecklingsplaner gäller för år 2015. De viktigaste frågorna för tillsynen är att verka för att utsläpp till luft, mark och vatten från verksamheterna begränsas och att verksamheterna bedrivs så energieffektivt som möjligt. För närvarande pågår byggandet av den biobränsleeldade panna 8 vid Värtaverket och en rad frågeställningar (och även klagomål) uppkommer under byggskedet. Remissvar i pågående prövningsärenden prioriteras. En eventuell ersättande av Hässelbyverket, med nytt verk i Lövsta, kan innebära mycket arbete. Sju stycken stora förbränningsanläggningar (samtliga Fortum) omfattas av Industriemissionsdirektivet som gäller fullt sedan år 2014.

Avfallsanläggningar

Branschen består av 71 anläggningar som betalar årlig avgift. Av dessa är ca 40% mellanlager för farligt avfall där tillsynsintervallet är vart tredje till femte år. Därutöver finns en stor mängd mindre anläggningar för mellanlager av farligt avfall, butiker etc. som tidigare

omfattades av anmälningsplikt enligt FMH-bilagan. Målet för tillsynen är att nå en miljöeffektiv avfallshantering, att hushålla med våra resurser och även begränsa klimatpåverkan. EU:s avfallshierarki utgör grunden för avfallsagstiftningen.

En god och miljöriktig hantering av avfall är nödvändig för att minska spridningen av farliga ämnen, som t.ex. bromerade flamskyddsmedel, PCB, bly och kvicksilver och nå målet Giftfri miljö. Att minska spridningen av CFC som finns i visst avfall har även bäring mot målet Skyddande ozonskikt. Utifrån de senaste årens erfarenheter bedöms dagvattenhanteringen vid avfallsanläggningarna vara den viktigaste tillsynsfrågan. I detta sammanhang prioriteras framarbetande av ramar för hur befintliga respektive tillkommande anläggningar ska hanteras gentemot miljö kvalitetsnormerna för vatten. Deltagande i avdelningsövergripande projekt (Bällstaån) för att studera tillsynens roll i arbetet för att uppnå god vattenkvalitet. Arbeta med masshantering i vid bemärkelse tas upp under Avfall kap 15.

Kemisk industri, inkl. läkemedel

Läkemedels-, färg- och kemikaliebranschen tillverkar och hanterar stora volymer riskkemikalier. Branschen omfattar 15-talet verksamheter varav två omfattas av Industriemissionsdirektivet (IED) som gäller fullt ut sedan år 2014. Förutom villkorskontroll, är tillsynen koncentrerad på hantering och förvaring av kemikalier, företagens egenkontroll samt uppföljning av tidigare kända brister som framkommit vid inspektioner, insända rapporter samt genomgång av verksamhetens egenkontroll. Många av företagen genomför sk. periodiska besiktningar där förvaltningen deltar. En del av företagen är stora energiförbrukare och transportintensiva. Energifrågan, liksom företagets ansvar som nedströmsanvändare enligt Reach, är fortsatt prioriterat i tillsynen. Fortsatt uppföljning/utredning av utsläpp av oktylfenoler, till avlopp, och ev följande åtgärdskrav gäller för två av läkemedelstillverkarna. Tre av branschens företag omfattas av IED-direktivet och den pågående översynen av miljöprövningsförelagningen kan innebära att verksamheter behöver klassas om.

Grafiker

Branschen, som omfattar dryga 20-talet företag, är i omvandling genom övergång till digital tryckteknik. En relativt stor mängd små företag, > 60 %, har inte årlig tillsyn. Utsläpp av lösningsmedel bidrar till bildningen av marknära ozon och växthusgaser. Vattenutsläppen påverkar funktionen hos reningsverken och slamkvaliteten. Lokalt är det buller och lösningsmedelslukt som utgör den största risken för påverkan på människors hälsa. Den omfattande kemikalie- och avfallshanteringen utgör, om den inte sköts rätt, risker för människors hälsa och miljö. Kemikaliefrågan i vid bemärkelse, produktval, kemikalieförteckning etc. är fortsatt i fokus för tillsynen.

Verkstad/elektronik/mönsterkort

I branschen finns 70-talet företag varav många är små med tillsyn vart tredje år. Många av de tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheterna arbetar aktivt med att identifiera utfas-

nings- och/eller riskminskningsämnen som används i produktionen. Flera av dem har också bytt ut kemiska produkter där det finns mer miljö- och hälsovänliga alternativ. Under 2015 fortsätter tillsynen inriktas mot verksamheter som ännu inte har en godtagbar kemikalieförteckning och som inte tagit reda på om använder utfasnings- och/eller riskminskningsämnen. Det är viktigt att höja kunskapsnivån om kemikalier hos dessa företag.

Verkstäder, U-verksamheter

Många av verkstäderna, främst bilverkstäder, är små och konjunkturkänsliga företag som ofta byter ägare. Under år 2015 fortsätter tillsynen som tidigare, med ambitionen att den ska omfatta 80 till 100 små verkstäder. För närvarande finns dryga 400 verksamheter registrerade i tillsynsregistret men ytterligare ett antal återstår att besöka och klassa in - den tidigare bedömningen om att det finns mellan 400 och 500 verksamheter kvarstår. Prioriteringen är främst kvantitativ, dvs. att årligen besöka tillräckligt många verksamheter så att ett tillsynsintervall i storleksordningen fem år kan upprätthållas.

Kemtvättar/tvätterier

Branschen består av dryga 40-talet kemtvättar och tio vit-/matttvättar. Tillsynen över tvättar är främst inriktad på förebyggande åtgärder och sker genom kontroll av kemikalie- och avfallshandlingen samt av verksamhetsutövarnas egenkontroll. Genom de årliga rapporterna har förvaltningen kontroll på kemtvättarnas användning av perkloretylen och efterlevnaden av de föreskrifter som gäller för utsläpp av flyktiga organiska ämnen (VOC). Förvaltningen får också in uppgifter om uppkommen avfallsmängd. Återkoppling på verksamheternas redovisningar och fokus på tänkbara förbättringsåtgärder prioriteras. Då verksamheterna relativt ofta byter ägare är tillsynen, till stor del, inriktad på grundläggande miljökrav och egenkontroll.

Bensinstationer/biltvätt

Branschen består av sammanlagt 146 verksamheter och omfattar drivmedelsförsäljning samt större och mindre fordonstvättar, inkluderande depåer för bussar och tåg. Omkring 70 av anläggningarna besöks årligen. Tillsynen kommer fortsatt främst vara inriktad på kontroll och uppföljning av kvalitén på det avloppsvatten som släpps ut. I övrigt kommer arbete att ske med att förbättra företagets egenkontroll samt att kontrollera hantering och förvaring av kemikalier och avfall samt arbete med energieffektivisering. Underlag kring utsläppen från depåer har tagits fram och målet är att under året fastställa riktvärden för utsläpp. En annan viktig inriktning för branschen som helhet är att slå fast vilka krav som framgent ska ställas vad avser dimensionering och skötsel av oljeavskiljare.

Kross/betong/asfalt

Tillsynen på branschens för närvarande 11 anläggningar fokuseras även fortsättningsvis på verksamheternas egenkontroll. En bristande egenkontroll kan lätt medföra att omgivningen utsätts för damm och buller från verksamheterna. För de tillfälliga bergkrossarna, som blir

vanliga när många stora byggen är i gång, är lokaliseringsfrågan den viktigaste. I takt med att staden byggs ut kan även, sedan länge, permanent lokaliserade anläggningar komma att störa tillkommande bebyggelse.

Avloppsreningsverk

De centrala frågorna att arbeta med är:

- att minska bräddningarna från avloppsnätet, i synnerhet till de små recipienterna och till den del av Mälaren som ligger inom vattenskyddsområdet för östra Mälaren
- att öka gasproduktionen genom att öka mängden rötat organiskt material,
- att slamkvaliteten uppfyller kraven för spridning på jordbruksmark,
- att se till att kraven i vattendirektivet innehålls
- att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs
- att arbetet med energieffektiviseringen fortskrider
- att egenkontrollen utvecklas.

Stockholm Vatten har fattat ett principbeslut om att lägga ner Bromma reningsverk och överföra allt avloppsvatten till Henriksdal. Tillståndsansökan, enligt såväl 9 som 11 kap förväntas lämnas in i början av år 2015. Mycket arbete kommer att krävas i tillståndsprocessen. Förvaltningen kommer att behöva delta i avdelningsövergripande projekt (Bällstaån) för att studera tillsynens roll i arbetet för att uppnå god vattenkvalitet.

Livsmedelsindustri

Branschen består för närvarande av 23 verksamheter och den är i omvandling. Bland annat beror detta på den planerade avvecklingen av Slakthusområdet. Företag avvecklas eller köps upp och antalet huvudmän minskar därför. De viktigaste miljöfrågorna inom branschen gäller miljöpåverkan genom energiförbrukning och transporter

Oljehamnen

Oljehamnen har under en lång tid stått under ett nedläggningshot. När sedan kontrakten förlängdes till 2019 ansökte flera företag om nya tillstånd. Under 2012, har de flesta också meddelats nya tillstånd. Huvuddelen har efter, efter överklaganden, fastställts i högre instans, enstaka frågeställningar kring villkor återstår. Då slutligt avvecklingsbeslut nu fastställts kommer deltagande i diskussioner kring avveckling/sanering bli en viktig del under det kommande året. Då sanering av berggrum är ett långdraget arbete söker förvaltningen, genom kontakter med berörda aktörer, få igång inledande arbete i form av inventering, ägarförhållanden etc. Ett antal av anläggningarna omfattas av Sevesodirektivet, dvs. bestämmelser med syfte att undvika stora kemikalieolyckor. Sevesotillsynen bedrivs av länsstyrelsen men

förvaltningen deltar normalt i besöken då det finns kopplingar mellan Seveso- och miljöbalkstillsyn.

Avdelningen Hälsoskydd

Bostäder – risk för olägenhet

Målet för arbetsområdet är att undanröja risk för olägenhet för människors hälsa. Avdelningen handlägger olägenhetsärenden avseende buller, lukt, fukt och ventilation, nedskräpning, temperaturärenden med mera. Ca 600 klagomålsärenden inkommer per år via e-tjänst, telefonsamtal, e-post eller brev. Totalt finns per den 14 januari 2015 713 st pågående klagomålsärenden. Av dessa påbörjades 16 st 2015, 325 st 2014, 148 st 2013, 107 st 2012 och 51 st 2011. Det återstår även ett fåtal pågående ärenden från tidigare år. År 2014 startades 644 klagomålsärenden och avslutades 637 ärenden. Avdelningen arbetar fortlöpande med att korta handläggningstiderna. Att äldre ärenden från tidigare år fortfarande ligger öppna och belastar ärendebalansen kan ha sin grund i olika orsaker. Några ligger öppna för att de har överklagats till överinstans medan andra bara är svårutredda. Det förklarar dock inte alla äldre ärenden. Det finns ett behov av att effektivisera klagomålshanteringen och att snabbare säkerställa att befogade klagomål på olägenheter verkligen åtgärdas. Under hösten 2014 har ett översynsarbete rörande klagomålshanteringen påbörjats. Det handlar framför allt om att ytterligare korta ledtiderna och att lägga resurserna på klagomål som är befogade. Inom ramen för översynen ska även indikatorer utarbetas som kan visa hälso nytta respektive effektivitet.

Skola och förskola

Inom Stockholms stad finns 1049 förskolor, 266 grundskolor och 97 gymnasieskolor i kommunal regi och enskilt drivna. Tillsynens mål är att successivt förbättra inomhusmiljön i Stockholms skolor och förskolor, och därmed se till att eleverna/barnen inte utsätts för hälsorisker och inte hindras i sin utveckling och i sitt lärande. Målet är att alla verksamheter ha en väl fungerande egenkontroll. Fokus för tillsynen är ventilation, installationsbuller samt hygien och städning, utifrån att det är dessa delar som oftast brister. Verksamheterna har ofta låg kunskap om ventilationen; om kapaciteten räcker till för antalet personer som vistas i lokalen eller om ljudnivån från ventilationen utgör en hälsorisk. Förvaltningen följer även upp anmärkningar som erhållits vid föregående inspektion.

Förvaltningen deltar i Folkhälsomyndighetens nationella projekt ”Inomhusmiljön i skolan” och samverkar i detta med kommunerna i Stockholms län inom ramen för Miljösamverkan Stockholms län, MSL. Fokus ligger där på tillsyn av ventilation och städning. Gällande förskolor är kemikalier ett prioriterat område i tillsynen. En metod för kartläggning av förekomst av farliga ämnen i varor och material i förskolemiljön kommer att tas fram och insamling av dammprover för analys av farliga ämnen kommer att göras i samarbete med Karolinska Institutet. Under året ska det säkerställas att de skolor och förskolor (ca 26% av det totala beståndet) som ännu inte har tillräckliga radonmätningar genomför sådana. Cirka 74 % är mätta och klara, innebärande att mätningarna har utförts i enlighet med

Strålsäkerhetsmyndighetens metodbeskrivning och att mätresultaten ligger under 200 Bq/m³. Det skall också säkerställas att de som har värden över 200 Bq/m³ vidtar erforderliga åtgärder.

Under året kommer förvaltningen bjuda in berörda parter; verksamhetschefer, lokalintendenter, förvaltare m fl från förskolor och skolor till utbildning om egenkontroll och verksamheternas anmälningsskyldighet till förvaltningen.

Bostadsfastigheter

Fastighetsägare ska ha en god egenkontroll avseende inomhusmiljön vilket förebygger olägenheter för människors hälsa. Målet med tillsynen är att medverka till att stadens ca 7 000 fastighetsägare genom sin drift av flerbostäder, minimerar sin hälso- och miljöpåverkan genom god egenkontroll. Tillsynen bedrivs med traditionell tillsyn, dvs. inspektion på plats och genomgång av egenkontrollen. Ca 600 fastighetsägares egenkontroll skall granskas 2015. Under 2014 togs legionallaprov i 14 fastigheter med bergvärmepump varav 1 visade sig ha legionella i sitt varmvattensystem. Provtagning planeras fortsätta under 2015 för att möjliggöra ett bättre statistiskt underlag.

Förvaltningen kommer bjuda in fastighetsägare till utbildning i egenkontroll och om hur man bäst hanterar brister i bostadsmiljön. Erfarenheten är att detta är uppskattat och underlättar för både fastighetsägare och oss som tillsynsmyndighet att kommunicera kring och komma tillrätta med uppkomna brister i bostäderna.

Bassängbad

I Stockholm finns 79 registrerade anläggningar med sammanlagt 140 pooler. Av dessa kan ca 50 anläggningar beskrivas som mindre anläggningar med bara en bassäng. I det fall det rör sig om bubbelpooler är erfarenheten i tillsynen att dessa anläggningar är de som, vid brister i egenkontrollen, innebär högst hälsorisker.

Mål för arbetsområdet är att bassängbaden ska ha rent vatten, bra luft och fräscha anläggningar. Tillsynen visar att behovet av myndighetsbevakning är stort. Stort fokus har fått läggas på fungerande rutiner för kontroll av badvattenkvalitet och drift/skötsel av reningsanläggningar. Andelen bassängbad med överskridanden vid provtagning på badvattnet ligger på en hög nivå över åren, i genomsnitt 40 % av tillsynsobjekten. Fokus har under 2014 lagts på hygien och städning där stora brister kunnat konstateras. Under 2014 har också genomförts ett provtagningsprojekt avseende legionella på varmbassänger.

Genomfört tillsynsarbete leder till följande prioriteringar inför 2015: Förvaltningen kommer fortsätta med tillsynen avseende legionellasäkerhet vid framförallt varmvattenbassänger. Fortsatt fokus på hygienrutiner och städinstruktioner med målet rena anläggningar. Förutom inspektioner kommer förvaltningen att hålla utbildning för verksamhetsutövare i hygien och städning. Det finns behov av att inventera småbassänger (oftast bubbelpooler) på hotell. Miljöförvaltningen har genom stickprovsvis sökning hittat tre oanmälda anläggningar under 2014.

Hygienverksamheter

Målet för arbetsområdet är att ingen ska bli sjuk eller skadad av skönhetsvård. Förvaltningen har ca 600 registrerade anmälningsskyldiga hygienverksamheter (tatuering, piercing, fotvårdare och akupunktörer). Risk för blodsmitta föreligger genom att man använder skärande eller stickande verktyg.

Erfarenhet från tillsynen är att de vanligaste bristerna gäller handhygien och instrumentrengöring. Under året kommer riktad tillsyn ske av tatuering med fokus på hygien, samt att märkningen av tatueringsfärger är korrekt. Förvaltningen kommer dessutom att göra en tillsynsinsats av fotvårdare eftersom det finns indikationer på bristande egenkontroll. Handläggning av uppskattningsvis 40 anmälningar av nya verksamheter tillkommer.

Plaskdammar

Målet för arbetsområdet är att stadens 56 plaskdammar ska ha ett rent vatten för plask och lek. Miljön i och runt plaskdammarna ska vara hälsosäker.

Tidigare års tillsyn har gett stora vinster gällande status på anläggningarna (år 2014 är 80 % utrustade med sandfilter år 2009 var andelen 32 %), förbättrad egenkontroll och bättre badvattenkvalitet. Andelen överskridanden är dock fortfarande högt, 19 % av analysvaren visar på bakterieöverskridanden utspjutt på 54 % av dammarna. Det finns också avvikelser på kemiska parametrar med blir ca 70 % av analysvaren avvikande. Det har sommaren 2014 fungerat väl med incidentrapportering gällande driftproblem, men stadsdelarna har brutit i att incidentrapportera vid allvarigare förekomster av bakterier. Det bör nämnas att rutiner för badvattenövervakning och teknisk drift är god.

Fokus kommer under 2015 riktas mot stadsdelarna gällande incidentrapportering, renovering av tekniskt dåliga anläggningar samt förbättrad parkskötsel. Badvattenövervakning kommer ske i nära dialog med stadsdelarna och deras entreprenörer. 10 inspektioner med fokus på norra Stockholm. Tillsynen läggs upp så att samtliga norra stadsdelar får tillsyn och med inriktning på de dammar som visat sämst resultat. Om ingen godtagbar förklaring presenteras för förvaltningen, kommer plaskdammar med otjänliga badvattenprover att kontrolleras på plats. Under hösten, efter avslutad badsäsong, arrangeras en konferens för stadsdelarna och deras förvaltare med genomgång av resultatet och analys av egenkontrollen.

Vård- och omsorgsboenden

Avdelningen har sedan några år tillbaka utfört tillsyn på stadens samtliga äldreboenden och funnit att inomhusmiljön är tillfredsställande. Ingen riktad tillsyn kommer därför utföras på stadens vård- och omsorgsboenden under 2015. Resurserna kommer användas för tillsyn av idrottsanläggningar och migrationsboenden.

Idrottsanläggningar

Enligt 45 § Förordningen om miljö- och hälsoskydd (FMH) ska kommunen i sin tillsyn ägna särskild uppmärksamhet åt bland annat idrottsanläggningar. Målet med tillsynen är att ingen

ska bli sjuk eller smittad till följd av ett gymbesök eller annat besök vid idrottsanläggningarna. Tillsyn planeras av obemannade kommersiella gym eftersom dessa bedöms vara anläggningar med stora risker. Eftersom rengöring av redskap som utförs av besökarna inte kan kontrolleras, eller kompletteras av personal, vilket medför hygieniska risker. Även i omklädnings-, dusch- och toalettutrymmen bedöms det föreligga ökad risk eftersom städning och rengöring inte utförs tillräckligt ofta. Tillsynen kommer att fokusera på verksamheternas egenkontroll utifrån smittorisker, information om dessa, städning/rengöring, buller (från musikanläggningar) och ventilation.

Migrationsboenden

Migrationsboenden räknas som tillfälliga boenden och är enligt 45 § FHM verksamheter som kommunen ska ägna särskild uppmärksamhet åt i sin tillsyn. I Stockholms stad finns 4 asyl-/ankomstboenden samt 22 boenden för ensamkommande barn.

Migrationsboenden bedöms vara ett prioriterat tillsynsområde utifrån att det där bor personer som många gånger har svårt att föra sin egen talan och därigenom påverka sitt val av boende. Erfarenhet från andra kommuner visar att det funnits stora brister i standard, underhåll och hygien/städning på dessa boenden.

Tillsynen kommer att fokusera på inomhusmiljön samt verksamheternas egenkontroll utifrån framförallt hygien och städrutiner. Målet med tillsynen är att hindra uppkomst av olägenhet för människors hälsa och därmed en god boendestandard.

Radon

Målet med radontillsynen är att alla flerbostadshus i Stockholm ska vara kontrollerade avseende radon och ha halter under riktvärdet 200 Bq/m^3 . Effekten av hittills utförd tillsyn är att hälften av de ca 17 000 flerbostadshusen i Stockholm är radonmätta och har radonvärden under 200 Bq/m^3 . Under 2015 kommer tillsynen att omfatta ca 1500 fastigheter.

I arbetsområdet ingår även förvaltning och utveckling av en e-tjänst där man kan söka uppgifter om radonmätningar på en viss adress eller fastighet. E-tjänsten har ca 8 000 användare per år.

Strandbad

Tillsynen på strandbaden har som mål att ingen ska bli sjuk av att bada vid stadens officiella strandbad och att inget strandbad ska ha badvatten som klassificeras som dåligt. Det finns i dagsläget 30 officiella strandbad. De kan komma att utökas med Kristinebergs strand och Hornsbergs strand om beslut om detta fattas i Kommunfullmäktige.

Utöver tillsyn på alla strandbad utför miljöförvaltningen också badvattenprovtagning på uppdrag av de verksamhetsutövare (stadsdelar och privata fastighetsägare) som anlitar förvaltningen för detta.

Värmepumpar

Under året uppskattar förvaltningen att ca 420 ansökningar om villavärmepump och 50 ansökningar om större anläggningar inkommer.

E-tjänsten för ansökan om tillstånd har uppgraderats under 2014 men ytterligare utveckling är nödvändig under åren framöver. Andelen e-tjänstansökningar är fortsatt hög men har minskat något sedan tidigare år vilket kan förklaras med att fler har behov av ett andra borrhål på sin fastighet. Det är ännu inte möjligt att göra en sådan ansökan via e-tjänsten.

Restauranger och evenemang, höga ljud och alkoholremisser

Målet är att avlägsna och förebygga störningskällor kopplade till buller. Tillsynen bidrar till förebyggande åtgärder avseende att minimera bullerstörningar från evenemang. Staden tar emot klagomål på flertalet av de större evenemang som arrangeras i Stockholms innerstad. I dagsläget inkommer klagomål till flera instanser. Genom att samverka i ”Tillståndsnätverket” och delta i trafikkontorets utredning ”Evenemangsplatser” skapar vi en samlad bild av klagomålsförekomsten.

På platser dit allmänheten har tillträde med höga ljudnivåer ska avdelningen mäta dessa för att avlägsna och förebygga olägenheter kopplat till buller från ljudanläggningarna. Framst kommer mätningar (15 st) att ske på nattklubbar och biografier.

Avdelningen förebygger olägenheter för människors hälsa genom remissvar till Socialförvaltningen avseende serveringstillstånd. Målet är att remisserna besvaras inom en treveckorsperiod. Totalt beräknas ca 380 remisser besvaras.

Direktservice – information och rådgivning

Direktservice (DS) är en central funktion på Hälsoskydd som ger information och rådgivning via telefonsamtal och mejl till medborgare och verksamhetsutövare. Årligen besvaras ca 3 000 mejl. I DS påbörjas även handläggningen av alla inkomna bostadsklagomål. Funktionen bemannas dagligen av miljö- och hälsoskyddsinspektörer. Som en första linjens kundservice anlitas serviceförvaltningens Kontaktcenter (KC) som tar emot ca 17 000 inkommande telefonsamtal till avdelningen. De flesta enklare frågor tas om hand av KC, men ca 40 procent slussas vidare till DS. Målet är att KC ska kunna ta hand om 75 % av inkommande samtal. För att komma ner till denna önskade svarsfrekvens, kommer handläggare på KC få titt-behörighet i Ecos, tydligare informationsmaterial, uppdatering av hemsidan, fortsatta utbildningsinsatser vid behov.

Enskilda avlopp

Målet med tillsynen av enskilda avlopp är att minska näringsläckaget till omgivande mark och vattendrag. Under 2015 kommer uppföljande tillsyn att ske på enskilda avlopp där brister konstaterats vid tidigare tillsyn. I Stockholm finns det för närvarande 292 registrerade enskilda avloppsanläggningar. Tillsyn ska även utföras på avloppslösningar hos de 25 ”Food trucks” som finns i Stockholm.

Fortfarande finns områden i Stockholm där vi inte vet hur avloppsvattnet hanteras. Under året kommer därför industriområden att inventeras för att hitta eventuella oanmälda slutna tankar eller andra avloppslösningar.

Gödselanläggningar

Målet med tillsynen är att minska näringsläckaget till omgivande mark och vattendrag genom att säkerställa att gödselanläggningarna inte läcker. Inspektion kommer att ske på 10 av de 19 befintliga gödselanläggningarna.

Djurtillstånd

Prövning sker av de uppskattningsvis 10 tillståndsansökningar som inkommer gällande orm, fjäderfä och pälsdjur.

10 Kap MB, Förorenade områden

Avdelningen Plan och miljö

Tillsynen avser fastigheter, byggnader, deponier eller mark som är så förorenad, att föroreningarna innebär risk för hälsa och miljö. Vanligt är att tillsynen initieras av att mark, som behöver tas i anspråk för byggande eller annan användning, befaras vara eller visar sig vara så förorenad att sanering krävs.

PCB

De slutdatum som gäller för sanering, 30 juni 2014 respektive 2016, innebär rimligen att antalet anmälda saneringar fortsätter att ligga på en relativt hög nivå, dock inte lika hög som under år 2014. Handläggningen av saneringsärenden består av beslut efter anmälan, inspektion samt hantering av slutredovisning respektive bedömning av huruvida anförda skäl för dispens kan godtas. Enligt PCB-förordningen ska även avlägsnandet av fogmassor med PCB-halt mellan 50 och 500 mg/kg anmälas. Statusen i november 2014 är att av de 791 saneringspliktiga fastigheter som finns i det särskilda PCB-registret, är cirka 67 % sanerade, helt eller delvis. Ca 80 fastigheter har fog med lägre PCB-halt och där gäller krav på sanering vid ombyggnad/rivning. Omkring 70-talet saneringsärenden är pågående, varav ett antal berör fastigheter som tidigare inte varit kända av förvaltningen eller där redovisade inventeringar visat sig felaktiga. I likhet med vad som gäller om sanering görs utan föregående anmälan är det förvaltningens uppfattning att det är straffbelagt att inte genomföra sanering inom föreskrivna tidsfrister.

Med hänsyn till de ovan redovisade sluttiderna för sanering kan 2015 förväntas bli något av ett mellanår. Inkomna anmälningar respektive dispensansökningar ska dock hanteras och förvaltningen ska vidare bevaka de saneringsdispenser som gäller t.o.m år 2015.

Kvicksilver

Arbetet med att nå kvicksilverfria tandvårdslokaler bedrivs genom tillsyn av ca 80 verksamheter årligen. Om avskiljare saknas uppmanas verksamheten installera sådan/sådana. I arbetet ingår även att behandla anmälningar om sanering av kvicksilverhaltiga rör. I staden finns ca 450 registrerade tandläkare som betalar årlig tillsynsavgift. Under 2014 påbörjades, genom info till 30-talet tandläkare på Norrmalm, en aktiv insats i syfte att få till stånd sanering av de kliniker där förvaltningen inte har kännedom om tidigare saneringar. Arbetet fortsätter med flera områden under år 2015. Sanerade kliniker klassas om och ambitionen är vidare att genom offentliga register etc inventera branschen som helhet i syfte att fånga upp ev. verksamheter som förvaltningen inte har kännedom om. Tillsyn utövas också över krematorierna där kvicksilver i rökgaserna är den viktigaste frågan. I branschen ingår även sjukhus och laboratorier som SöS, KTH och SU.

Förorenade områden

Tillsynen av förorenade områden består av granskning av upplysningar om upptäckt och/eller innehav av förorenad mark, tidiga samråd med verksamhetsutövare, beslut efter anmälan av sanering, inspektioner och granskning av slutrapporter. Tillsynen kan i stor utsträckning sägas vara händelsestyrd till följd av exploatering för ny markanvändning, främst bostäder, på mark som tidigare använts för industriella ändamål. En stor del av tillsynsarbetet i större exploateringsprojekt sker i form av rådgivning på planeringsstadiet, d.v.s. innan miljöbalkens krav på upplysning om markföroreningar eller saneringsanmälan inträtt. Detta har visat sig vara en framgångsrikt arbetsätt och förvaltningen avser att fortsätta i den riktningen, dvs. att så långt möjligt fokusera på tillsynsarbete uppströms. De senaste åren har omkring 100-talet ärenden om år behandlats.

14 Kap MB, Kemiska produkter

Avdelningen Plan och Miljö

Miljögifter i varor, systemtillsyn av detaljister

Tillsynen avser kemikalier i varor och produkter där varuområdet är under utveckling. Tillsynsansvaret delas med Kemikalieinspektionen och rådigheten är emellanåt begränsad, t.ex. när tillsynen avser oönskade men likväl tillåtna kemikalier. Samarbete sker med Göteborg, Malmö och Helsingborg kring dessa tillsynsaktiviteter. Ambitionen är att utveckla tillsynen och att på sikt bedriva återkommande tillsyn mot de verksamheter som saluför kemiska produkter och varor. Fokus ligger fortsättningsvis på detaljhandelns hantering av kemiska produkter och kemiska ämnen i varor. Erfarenheten är att olika branscher har hunnit olika långt och erfarenheterna från genomförda tillsynsprojekt liksom tillkommande regleringar får tillåtas styra insatserna. En aktuell fråga som diskuteras inom området är den enskilda detaljistens ansvar i förhållande till tillverkare/importörer.

Inom området kan även regionala tillsynsprojekt vara av intresse, t.ex. tillsyn av märkning av poolkemikalier, arbetssätt vad avser klottersanering mm. Sådana gemensamma tillsynsprojekt skulle kunna inledas med informationsmöten för de verksamheter som sedan kommer att få tillsyn.

Avdelningen Hälsoskydd

Köldmedier

Målet med tillsynen är att begränsa läckaget av fluorerade växthusgaser. Förvaltningen granskar de kontrollrapporter som årligen inkommer från de ca 1900 anläggningar som omfattas av krav avseende kontroll av läckage i köldmedieanläggningar.

Under 2015 kommer en inventering av livsmedelsanläggningar utföras för att säkerställa att alla rapporteringsskyldiga anläggningar finns i förvaltningens register. Anpassning till kommande nationell lagstiftning rörande köldmedier kommer också att ske under året och väntas bli en tämligen omfattande förändring, vilket kräver ett omfattande arbete.

Naturvårdsverket kommer under våren presentera den svenska förordningen baserad på EUs nya köldmedieförordning. Vidareutveckling av befintlig e-tjänst kommer också att utföras.

Kosmetiska produkter

Målet med tillsynen är att förebygga allergier och sjukdom genom kontroll av märkning och innehåll i kosmetiska produkter. Kosmetiska produkter säljs i många olika typer av butiker och kunskapsnivån hos verksamhetsutövarna varierar. Inom större butikskedjor och hos större distributörer som specialiserar sig på kosmetik är kunskapsnivån i regel högre, medan det bland mindre handlare är högre risk att fel uppstår. Årets tillsyn kommer att fokusera på butiker som inte har kosmetiska produkter som sin huvudinriktning, t ex leksaks- och livsmedelsbutiker. 30-tal inspektioner planeras att utföras.

Cisterner

Målet är att förebygga olägenheter för miljön och människors hälsa genom att tillse att cisternägare utför regelbunden kontroll vid avlägsnande av cistern gör det på rätt sätt. Cirka 90 fastighetsägare ska lämna in kontrollrapporter för cisterner som ska kontrolleras under 2015 (inklusive cisterner i flerbostadshus). Fastighetsägarna kommer att få en påminnelse om deras skyldighet att genomföra kontroller. I de fall där cisternägaren inte inkommit med kontrollrapport, eller utfört kontroll inom kontrollintervallet, påförs miljöstraffavgift.

15 Kap MB, Avfall.

15 kap miljöbalken handlar om avfall och producentansvar. Alla verksamheter som ger upphov till avfall ska följa EU:s avfallshierarki och ha en fungerande egenkontroll för att minska miljöpåverkan och risken för störning.

Avdelningen Plan och Miljö

Avfallsanläggningar ingår i tillsynen enligt 9 kap miljöbalken och aktiviteterna inom tillsynen enligt 15 kap miljöbalken handlar om hantering av avfall i andra sammanhang. Det kan t.ex. gälla tillsyn över rivningar, med tonvikt på hanteringen av farligt avfall, eller hantering av elektronikavfall i radiohandeln. Förvaltningens arbete med gränsöverskridande avfalls-transporter hamnar också under denna rubrik. Under år 2014 påbörjades ett arbete i syfte att kartlägga hantering av massor inom staden. Möten har bland annat hållits med verksamhetsutövare som Stockholm Vatten m.fl. och transportörer. Syftet är att komma fram till ett gemensamt förhållningssätt vad avser masshanteringen, dvs. krav på provtagning, transport, återanvändning, deponering med mera. Arbetet kommer att fortsätta under det kommande året och involverar även andra branscher/delar av branscher som avfall kap 9, rivningstillsyn och exploateringsprojekt. En aktivitet som diskuteras är seminarium/informationsmöte för berörda i frågan.

Inom området genomförs också inventeringar av industriområden etc. utifrån de behov, t.ex. skydd av vattenförekomster, som identifieras av förvaltningens miljöövervakning, se även under Avfallsanläggningar. Stor del av den avsatta tiden åtgår till funktionen som intern branschexpert samt att svara på frågor från såväl allmänhet som andra kommuner m.fl.

Rivningsverksamhet

Tillsynen över hur farligt avfall, som uppkommer i samband med rivningar hanteras fortsätter. Många farliga ämnen finns inbyggda i våra fastigheter och det är viktigt att dessa identifieras och tas omhand på ett bra sätt. Ett exempel på rivningsavfall som vi vet hanteras fel är isolermaterial med CFC. Det ska hanteras som farligt avfall men deponeras oftast. Ytterligare information om vad som gäller för denna typ av avfall behövs. I den nya plan- och bygglagen ges stadsbyggnadsnämnden ett ökat ansvar vad gäller att ta in uppgifter om och följa upp det farliga avfallet vid rivning och samarbete mellan/samordning av de två myndigheternas arbete är ett viktigt utvecklingsområde. Genom ett närmare samarbete med SBK har tiden för att ”leta upp” tillsynsobjekten avsevärt förkortats. För närvarande pågår cirka 75 ärenden och ambitionen är att starta omkring 40-talet nya varje år.

Övrigt arbete med avfall

Övrigt arbete med avfall består till stor del av rådgivning till allmänhet, företag, internt inom förvaltningen etc. Interna och externa remisser behandlas under denna rubrik. Andra aktiviteter är inventering av avfallshantering i industriområden, tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter.

Avdelningen Hälsoskydd

Avfall

Målet för tillsynen är att inlämning och omhändertagandet av avfall ska öka. Detta sker genom följande insatser:

Tillsyn av transportörer av avfall med avseende på hushållsavfall.

Avfallskontroll av restauranger, livsmedelsbutiker och andra verksamheter med hushållsavfall som lämnar hushållsavfall till annan än stadens upphandlade entreprenörer efter tips från Stockholm Vatten avfall. Vid kontroller hos dessa undersöks även sortering av förpackningar och matavfall. Idag finns ca 1100 verksamheter i Stockholm, som sorterar ut matavfall. För att öka antalet kommer riktad tillsyn ske mot restauranger, med matavfallsmängder > 50 kg per vecka. Förvaltningen kommer under året vända sig till ca 100 restauranger. Uppskattningsvis finns det 2 000 verksamheter (restauranger, skolor etc) som potentiellt sett skulle kunna sortera ut matavfall idag, men som av någon anledning inte gör det.

Informationsprojektet skolinformation ”sortera avfall rätt” planeras ske till 30 grundskoleklasser (åk 2-5).

REPA producentansvar innebär löpande tillsyn med tips från Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI) om verksamheter som inte är med i retursystemet.

Retursystem

Tillsynsansvaret för det svenska pantsystemet är delat mellan kommunerna och Jordbruksverket. Tillsynen innebär kontroll av kiosker, butiker, restauranger om de säljer burkar och flaskor som inte ingår i ett godkänt retursystem. Genom tillsynen ökar förvaltningen insamlingen och skapar en nylägesbild av omfattningen av produkter som inte ingår i retursystemet. Under 2015 kommer ett antal verksamheter med trolig försäljning av drycker i burkar och flaskor som inte ingår i ett retursystem att granskas. Granskningen innebär att verksamheternas efterlevnad av förordning (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar kontrolleras. Enligt förordningen är det förbjudet att saluföra metallburkar och plastflaskor som inte ingår i ett retursystem som är godkänt av Jordbruksverket. Det finns också krav på märkning av produkterna som visar att de ingår i ett godkänt retursystem. Överträdelse av reglerna om saluhållande och märkning utgör grund för påförande av miljöstraffavgift.

Återvinningsstationer

Verksamhetsutövaren ska ha en god egenkontroll avseende avfallshantering vilket förebygger olägenheter för människors hälsa. Målet är att tillse att de ca 254 återvinningsstationerna i Stockholm stad nyttjas utan att orsaka olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Färre antal klagomål inkommer varje år avseende nedskräpning kring stationerna och buller vid tömning av glasflaskor. I samarbete med de olika aktörerna ska förebyggande åtgärder bidra till minskat antal klagomål.

Båtklubbar

Genom att minska skadliga utsläpp till östra Mälaren samt dess stränder förhindrar vi och förebygger olägenheter för människors hälsa samt miljön. Målet är att minska nyttjandet av skadliga båtottenfärger och att omhändertagande av avfall ska ske på ett ur miljön gynnsamt sätt. Genom tillsynen ska förvaltningen verka för att fler båtklubbar får tillgång till spolplattor och båtbottentvättar.

Totalt ska 53 båtklubbar inspekteras avseende deras egenkontroll. I samarbete med båtklubbarna ska förvaltningen verka för att användningen av skadliga båtottenfärger minskar och på sikt fasas ut. I samarbete med grannkommunerna och HaV följa utvecklingen kring riktlinjerna samt KEMi's arbete med förbjudna båtottenfärger.

Kontroll enligt livsmedelslagen

Varje medlemsstat har en fleråriga Nationell Kontrollplan för Livsmedelskedjan som uppdateras årligen. De nationella målen strävar mot visionen "Professionell livsmedelskontroll - för konsumenternas och företagens bästa" och införlivas i de mål och åtaganden som beslutas av MHN. Genom deltagande i kundundersökningar följs upp hur MHN uppfattas som myndighet.

Kontrollen ska vara risk- och redlighetsbaserad i syfte att nå målet att ingen blir sjuk eller lurad av maten. De ca 7700 verksamheter som finns registrerade har klassats utifrån en nationell riskmodell och avgör vilka verksamheter som ska kontrolleras och hur ofta. Större verksamheter med stora risker granskas flera gånger per år medan mindre verksamheter med små risker granskas med några års mellanrum. Målsättningen är att 80 % av alla verksamheter ska kontrolleras varje år. Ungefär 1000-1500 verksamheter byts ut varje år genom ägarbyten eller andra orsaker. Det är därför inte möjligt att kontrollera alla verksamheter som finns registrerade hos myndigheten då det är omöjligt att förutsäga vilka verksamheter som byts ut eller stänger under det kommande året. Varje ny verksamhet som startar kontrolleras inom 2 månader efter att verksamheten har startat.

Totalt planeras motsvarande 37 000 timmar inom livsmedelsområdet. Den överlägset största delen av timantalet, 27 000 timmar, avsätts för planerad årlig kontroll. Den resterande tiden åtgår till andra avgiftsbelagda aktiviteter (registrering, kontroll av nyregistrerade verksamheter samt extra offentlig kontroll vid påvisade brister), besvarande av telefonsamtal och e-post samt utredning av klagomål och misstänkta matförgiftningar.

I Sverige fleråriga nationella kontrollplan för livsmedelskedjan framgår två huvudsakliga inriktningsmål för livsmedelskontrollen¹.

1. Att avvikelser upptäcks och
2. Att avvikelser åtgärdas

¹ Nationell plan för kontrollen i livsmedelskedjan 2014-2017 (SLV, SJV, SVA, LST, SKL samt Generalläkaren)

Samtidigt ska kontrollen vara riskbaserad, ändamålsenlig och effektivt. Det är avgörande för systemets framgång att dessa övergripande mål översätts till konkreta målsättningar för den operativa verksamheten. Med mål menas här ett önskat framtida tillstånd eller resultat. Sådana resultat är summan av de prestationer som utförs i kombination med de effekter som prestationerna leder till. Med effekt menas en förändring som inträffar till följd av vidtagna åtgärder.

Livsmedelkontrollen har identifierat ett antal högprioriterade målsättningar och formulerat indikatorer som mäter effekten för dessa mål vilka redovisas nedan inom varje område.

Hygienkontroll

Den absoluta majoriteten av verksamheter kontrolleras mot det så kallade "hygienpaketet", ett regelverk avsett att säkerställa god hygienpraxis samt att eliminera eller minimera livsmedelsburna faror i verksamheter som fysiskt hanterar livsmedel. Det inkluderar alla former av "storkök" såsom restauranger, caféer, skolkök eller personalmatsalar. Utöver dessa grundläggande kriterier gäller även allmänna regler om spårbarhet av livsmedel som innebär att företaget ska kunna spåra livsmedel ett steg fram och ett steg bak i livsmedelskedjan.

Livsmedel som saknar spårbarhet eller vars ursprung är oklart är att betrakta som osäkra och får inte säljas på den europeiska marknaden. Det finns även särskilda spårbarhetsregler om nötkött och fiskeriprodukter som omfattar alla verksamheter som handhar sådana livsmedel.

Under 2015 tillkommer även nya spårbarhetsregler för ytterligare fyra djurslag. Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten har i tidigare remissyttranden avstyrkt alltför detaljerade spårbarhetskrav då dessa redan idag innebär en stor administrativ börda för företagen och medför stora kostnader utan att positiv nytta i motsvarande grad uppnås. Kraven fick dock ökat stöd efter "hästköttskandalen" men fler regler motverkar inte fusk vars syfte är att kringgå reglerna.

En av mekanismerna bakom en stor andel matförgiftningar beror på bristfällig nedkylning av livsmedel. Sker inte nedkylning på ett korrekt sätt riskerar sporbildande bakterier att tillväxa vilket ökar risken för matförgiftningar då flera av dessa är toxinbildare (gift). 1000 kontroller ska utföras med fokus på detta. Förväntad andel som brister är 10%. Samtliga brister som identifieras ska åtgärdas under innevarande år.

En av de viktigaste säkerhetsaspekterna inom barnomsorgen är en säker hantering av allergikost. En majoritet av samtliga kontroller som utförs mot dessa verksamheter bör därför tydligt fokusera på detta kritiska moment. Förväntad andel som brister är 5%. Brister följs upp skyndsamt och åtgärder vidtas omgående.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicit et
Säker nedkylning av livsmedel på restauranger	10 %		År
Säker allergikost på förskola/skola	5 %		År

Märkning och information om livsmedel

Den 13 december 2014 trädde EU:s nya Informationsförordning i kraft. Förordningen reglerar märkning och information om livsmedel. En stor del av de tidigare reglerna består men flera nya regler har därmed också trätt i kraft. Alla företag som ansvarar för utformning av märkning, säljer färdigförpackade livsmedel eller oförpackade livsmedel med information på annat sätt såsom delikatessdiskar eller restaurangmenyer omfattas av reglerna i varierande utsträckning.

Det ställs numera krav på minsta teckenstorlek, kontrast och läsbarhet vilket inte har funnits tidigare. Information om allergener har skärpts och allergena ingredienser måste framhåvas i relation till övriga ingredienser genom annat typsnitt, stil eller bakgrundsfärg exempelvis. Ännu en nyhet är att det nu blir obligatoriskt med näringsdeklaration för många livsmedel. Näringsdeklarationen ska ge information om energi, fett, mättat fett, kolhydrater, sockerarter, protein och salt.

Ytterligare regler om spårbarhet för djurslagen svin, får, get och fjäderfä träder i kraft i april 2015. Tillämpningen av dessa regler innebär krav på fördjupade spårbarhetskontroller och med all sannolikhet även viss ökning av administrativa krav på företagare.

Sedan tidigare gäller även regler om obligatorisk märkning för alla färdigförpackade livsmedel och dessa består i mer eller mindre oförändrad form. Sådan märkning inkluderar livsmedlets beteckning, ingredienser, nettokvantitet, användning- eller förvaringsanvisningar, uppgifter om hållbarhet och ursprungsmärkning.

Ytterligare märkningslagstiftning har parallellt med denna informationsförordning växt fram under de senaste åren. Det rör närings- och hälsopåståenden, märkning av livsmedel avsedda för speciella medicinska ändamål, märkning av kosttillskott, livsmedel för särskilda näringsändamål (gluten- och laktosfria livsmedel), skyddade beteckningar och ekologiska livsmedel för att nämna några.

Kontroll av märkning utgör en alltmer betydande del av avdelningens uppgifter och kompetensutvecklingen inom området är ständigt pågående för att säkerställa att kontrollerna kan utföras korrekt, effektivt och ändamålsenligt. I syfte att säkra en enhetlig tillämpning samarbetar Miljöförvaltningen med en majoritet av kontrollmyndigheter inom länet i ett gemensamt MSL-projekt om kontroll enligt informationsförordningen. Inom ramen för projektet tas ett antal stöddokument och prioriteringsordningar fram så att företagarna i hela länet kontrolleras på ett likvärdigt sätt.

Utöver säkra livsmedel har konsumenter också rätt att få korrekt information om livsmedel som de konsumerar. Tidigare erfarenheter visar att uppsåtligt fusk eller omedvetna fel förekommer i viss utsträckning och detta område bör därför prioriteras. Menyer på restauranger som saluhåller ädlare livsmedel, märkningsutformning hos producenter och analys av djurslag i köttfärs hos butiker är tre om typer av riktade kontroller som kommer att utföras för att säkerställa riktigheten i den information om konsumenten får. 500 kontroller kommer att utföras inom detta målområde och brister åtgärdas skyndsamt och senast inom

innevarande år.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicit et
Redlighet och riktighet på restauranger, producenter och butiker		10 %	År

Dricksvattenkontroll

Kontroll sker även av Stockholms dricksvattennät genom omfattande provtagning och granskning av reservoarer. Underhållet av stadens dricksvattennät är ett område som anses särskilt riskabelt då den nuvarande underhållstakten kommer att leda till skador på nätet. Med Stockholms nuvarande underhållsambition kommer dricksvattenledningar som är anpassade för användning i maximalt 70 år att behöva användas i 300 år. Risken för kontaminering av dricksvattnet är ett uppenbart problem som ökar snabbt.

Livsmedelsbrott

De "matfuskskandaler" som uppdagades under 2012 och 2013 visar på komplexiteten och bristerna i den globala handeln med livsmedel. De visade också hur lönsamt det är att fuska med livsmedel genom att riskerna är små och konsekvenserna obefintliga. Även om fusk ofta sker i ett långt tidigare led, inte sällan med kriminella kopplingar, så är det hos konsumenten det uppdagas. Av den anledningen behöver kontrollen utveckla nya arbetsmetoder för att hitta de som fuskar med mat samt utveckla samarbetet med rättsvårdande instanser så att de kriminella handlingar som kan ligga bakom ett utbredd och systematiskt fuskande får ett slut.

Nya kontrollmetoder utarbetas på flera håll inom Europeisk livsmedelskontroll. Även nya regler är under framtagande i syfte att öka kontrollmyndigheternas möjligheter att identifiera olika former av matbedrägerier eller brott. Eftersom kontrollens fokus ligger på att utföra inspektioner på verksamheter som är registrerade hos myndigheterna och verkar inom lagens rāmärken är det mycket svårt att upptäcka sådan verksamhet som pågår utanför myndighetens synfält. Det har tidigare inte funnits vare sig resurser eller vilja att myndigheterna ska aktivt söka efter brottslig verksamhet. Även framgent är möjligheterna begränsade men kontrollmyndigheterna bör genom nya arbetsmetoder och ett mer effektivt användande av exempelvis provtagning och analyser bidra till att fusk med livsmedel upptäcks i högre utsträckning.

Miljöförvaltningen deltar även tillsammans med andra lokala kontrollmyndigheter och Tullverket i särskilda insatser ledda av Europol i syfte att identifiera förfalskade livsmedel eller livsmedel som genom illegala vägar tagits in i livsmedelskedjan.

Samtliga livsmedel ska kunna spåras ett steg bak och ett steg framåt i livsmedelskedjan. För nötkött finns dessutom mer detaljerade regler till följd av galna ko-sjukan i Storbritannien på 1990-talet. De livsmedelsskandaler som uppdagats de senaste åren har visat att informationen om animaliska livsmedel såsom nötkött inte alltid har varit korrekt. Det har även förekommit

uppsåtligt fusk och förfalskning av information och spårbarhetsuppgifter. Denna kontrollpunkt står därför i fokus för 500 kontroller riktade mot grossister, restauranger och butiker. Den förväntade andelen som brister är 10%. Identifierade brister åtgärdas skyndsamt och inom innevarande år.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Spårbart nötkött i livsmedelskedjan	<20 %		År

Kosttillskott

Kosttillskottsgruppen genomför varje år kontroller på de verksamheter som saluhåller, importerar eller producerar kosttillskott. Det är en typ av livsmedel som är avsedda att komplettera en normal kost, utgör koncentrerande källor för ämnen med näringsmässig eller fysiologisk verkan och som tillhandahålls i avdelade doser d.v.s. kapslar, pastiller, tabletter, piller eller liknande. I dagligt tal används ibland uttrycket ”hälsokost” vilket är ett vidare begrepp som utöver kosttillskott omfattar biodynamiskt odlade livsmedel, örter, traditionellt växtbaserade läkemedel och naturläkemedel. Det är producenten och säljaren som ansvarar för att kosttillskottet är säkert. Det finns inget godkännande eller registreringsförfarande.

Eftersom denna typ av livsmedel inte förknippas med mikrobiologiska risker, så är den avsatta kontrolltiden för verksamheterna mycket begränsad. Samtidigt så är det ett mycket omfattande område med en stor mängd olika preparat vilka omfattas av ett komplext regelverk. Kontrollen kräver både anseendiga specialistkompetenser och ett stort (operativt) fokus för att bli effektiv och ändamålsenlig.

Tidigare år har syntetiska prestationshöjande och viktminskande preparat, växtbaserade asiatiska kosttillskott och vissa vitaminprodukter kontrollerats. I samtliga fall har osäkra produkter identifierats och åtgärder har vidtagits för att säkerställa att skadliga produkter inte ska finnas tillgängliga för konsumenterna.

Inom samtliga tidigare kontrollerade områden har allvarliga brister påträffats och dessa kontroller fortsätter därför med samma fokusområden. Det är samtidigt en bransch som snabbt omsätter nya produkter och det bör därför finnas resurser som snabbt kan granska nya substanser som sätts på marknaden.

Tidigare års erfarenheter visar att det förekommer kosttillskott, eller ”hälsokost”, som kontaminerats eller spetsats av hälsoskadliga ämnen såsom tungmetaller. Analyser av dessa produkter är därför prioriterat inom kosttillskottskontrollen med fokus på växtbaserade kosttillskott och sk ”pre-workouts”. 40 produkter ska analyseras för tungmetaller. Förväntad andel som brister är 20% och åtgärder vidtas omedelbart mot produkter där tungmetaller över gränsvärden påträffas.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Säkra kosttillskott	<10%		År

Huvudkontor och Matmäklare

Ungefär 30 verksamheter klassade som huvudkontor eller matmäklare kontrolleras kontinuerligt. Dessa kontroller skiljer sig från andra kontroller genom att verksamheterna sällan fysiskt hanterar livsmedel. Huvudkontoren ansvarar ofta för utformning av märkning eller menyer för butiks- eller restaurangkedjor vilket gör att märkningskontroll ofta är effektivast i detta led. Matmäklare köper och säljer livsmedel, ofta över internet, men hanterar sällan dessa själv. De har emellertid ändå ett ansvar för information om livsmedel, spårbarheten och i vissa fall märkningen. Kontrollernas utförs genom revisioner som är förhållandevis tidskrävande då det är stora mängder dokumentation som ska granskas.

Huvudkontorsgruppen utför kontrollerna under 2015 med fokus på att informationsförordningens krav på obligatoriska märkningsuppgifter är tillgodosedda och att system för spårning och återkallande av livsmedel finns på plats i händelse av livsmedelslarm som berör företagets produkter. Genom informationsförordningen så förtydligas huvudkontorens ansvar och skyldigheter för att produkter som de ansvarar för är korrekt märkta.

Huvudkontor och producenter har ett större ansvar för utformning av livsmedelsinformation (märkning) för de produkter som säljs i deras namn. Särskilt bör allergiinformationen uppmärksammas vid kontroller då brister här kan leda till allvarliga konsekvenser för allergiska konsumenter. 50 kontroller riktade mot huvudkontor eller producenter ska fokusera på att allergimärkning är korrekt. Samtliga brister åtgärdas skyndsamt.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Säker märkning av livsmedel	<10%		År

Provtagning och analyser

Provtagning av livsmedel ökar i betydelse. Utöver reglerad provtagning enligt det nationella salmonellaprogrammet ingår övervakning av andra patogener, kontroll av kemisk agens och verifiering av livsmedlens innehåll i provtagningsplanen för 2015. Med anledning av det stora utbrottet i Danmark så kommer analyser för *listeria* i ätfärdiga kylda livsmedel att genomföras. Artanalyser av animaliska råvaror fortsätter och utökas. Verifiering av deklarerade näringsvärden är en nyhet i samband med informationsförordningens ikraftträdande. Kemiska faror som glykoalkaloider i potatis, mykotoxiner i spannmål och PAH i direkttrökta produkter kommer att genomföras i nationella provtagningsprojekt.

Möjligheten att analysera för GMO-produkter i importerade livsmedel undersöks och genomförs om det finns analytiska förutsättningar. Äkthet av ädlare livsmedel som exempelvis basmatsiris ingår också i de tänkta analyserna. Även inom området material i kontakt med livsmedel finns anledningar att öka provtagning, exempelvis avseende migrering av tryckfärgsrester samt polyamid eller melamin i köksredskap från Kina och Hong Kong. Växtbaserade kosttillskott analyseras avseende tungmetaller och vissa vitaminpreparat undersöks för att verifiera innehållet.

Extra offentlig kontroll

Om en verksamhet visar sig ha allvarliga brister vid en planerad kontroll, eller om ett inkommet klagomål eller misstänkt matförgiftning visar sig vara befogat, så blir omdömet ”extra kontroll krävs” vilket är att jämställa med uttrycket ”underkänd” som användes tidigare. Detta innebär att ytterligare kontroller kommer att utföras i syfte att följa upp de brister som myndigheten har noterat. Dessa kontroller debiteras per timme separat i efterhand.

Under 2015 beräknas ca 700 extra offentliga kontroller utföras baserat på tidigare års siffror. Det motsvarar de 7-8% av alla utförda kontroller som bedöms ha så allvarliga brister att omedelbara åtgärder måste vidtas.

Anmälan om registrering och prövning för godkännande

I genomsnitt registreras 100 nya verksamheter per månad inom staden. 1200 registreringar för 2015 planeras därför. Det tidigare kravet på godkännande och förprovning har i princip försvunnit och endast en handfull verksamheter omfattas av detta (animalieanläggningar). Majoriteten av verksamheterna omfattas i stället av en anmälningsplikt vilket leder till en registrering hos myndigheten. När verksamheten har påbörjats så kontrolleras den inom 2 månader från starten. Detta gäller även vid ägarbyten.

Utredning av misstänkta matförgiftningar

Misstänkta matförgiftningar ska utredas skyndsamt och med hög grad av professionalitet. Under 2014 beräknas 600 anmälningar inkomma. Antalet anmälningar ökar stadigt i takt med att det blir lättare för allmänheten att komma i kontakt med myndigheten via e-tjänst. Antalet större utbrott har inte ökat och ökningen av antalet anmälningar får närmast ses som en minskning av mörkertalet. Livsmedelsverket har vid två omfattande undersökningar med minst 10 års mellanrum konstaterat att ca 500.000 personer i landet årligen blir matförgiftade, varav hälften i sitt hem och hälften via mat eller vatten de har konsumerat utanför hemmet. Denna siffra har inte förändrats över tid även om orsaker till ohälsa har förändrats. Nya faror har ersatt gamla faror.

Under 2015 deltar Stockholm, Uppsala och Livsmedelsverket i ett MSB-finansierat projekt avsett att utreda möjligheterna för ett nationellt rapporteringssystem för misstänkta matförgiftningar. I dagsläget har 9 av 10 drabbade personer aldrig varit i kontakt med sin kommun och värdefull data går till spillo. Ett nationellt realtidssystem skulle ur

beredskapssynpunkt vara ett mycket värdefullt verktyg som tidigare skulle kunna urskilja exceptionella händelser.

Behandling och utredning av klagomål

Även antalet inkomna klagomål ökar stadigt som en konsekvens av att det har blivit enklare att komma i kontakt med myndigheten. Ungefär 400 klagomål utöver misstänkta matförgiftningar beräknas under 2015 där många kan omhändertas i den reguljära kontrollen och andra kräver mer akuta insatser.

Telefonsamtal och e-post från allmänhet och andra myndigheter

Telefonsamtal och e-post från allmänhet och andra myndigheter ökar. På årsbasis beräknas cirka 4 500 telefonsamtal och mer än 2 200 e-post inkomma. Telefonsamtalen har minskat något i omfattning medan mängden e-post ökar stadigt jämfört med tidigare år. E-tjänsten ”Livsmedelsinspektioner” lanserades under 2012 och genererar en del frågor som kommer in via telefon eller e-post. Genom att förbättra informationen på webbplatsen kommer förhoppningsvis frågorna att minska på sikt. Sammantaget har servicenivån ökat. I samband med att Livsmedelsverket stängde sin jourtelefon för livsmedelsinspektörer i hela landet så har en ökning av antal samtal från andra myndigheter noterats. Många mindre förvaltningar behöver stöd eller vägledning i specifika situationer och då Livsmedelsverket under tidigare år minskat sin tillgänglighet har den uppgiften alltmer fallit på Stockholms stad. Andra storstäder har gjort samma iakttagelse.

Nätverk och samverkan

- SILK (Samverkan Inom Livsmedelskontrollen) – chefsnätverk inom MSL för Stockholmsregionens chefer/samordnare inom livsmedelskontroll
- Samverkan Göteborg-Malmö-Stockholm – samverkan mellan de stora kommunerna (Livsmedelsverket brukar även delta vid dessa träffar)
- SÖVU (Stockholm, Örebro, Västerås och Uppsala) – chefsnätverk, men också utbyte mellan inspektörer. Arbetar bl a med gemensamma spårbarhetsprojekt, samverkan vid remisser, utbyte av inspektörer för kompetensutveckling etc)
- Livssamverkan Sverige - samverkan med chefsrepresentanter från några av de större kommunerna (Stockholm, Malmö, Göteborg, Borås, Uppsala, Östersund, Västerås, Linköping, Norrköping, Örebro, Helsingborg) samt representanter för SKL, Livsmedelsverket och Länsstyrelserna.

Särskilda kontrollinsatser 2015

- Gemensamt MSL-projekt om kontroll av livsmedelsinformation.
- Gemensam provtagningskampanj inom länet i syfte att utveckla kunskaper om och effekten av provtagning i livsmedelskontrollen.

- Deltagande i nationella kontrollprojekt som odeklarerade allergener, glykoalkaloider i potatis, mögelgifter i spannmål, PAH i direktrökta livsmedel och vitaminer i kosttillskott. Livsmedelsverket samordnar dessa aktiviteter.

Övrig lagstiftning

Strålskyddslagen, solarier

Det finns 90 aktiva registrerade solarier i förvaltningens register, varav ca hälften är obemannade.

Tillsynen inom detta område syftar till att minska smittspridning och uppkomst av hudcancer. Kontroll av att solarierna följer strålsäkerhetsmyndighetens solarieföreskrifter och att godkända solarierör används enligt den nya lagstiftningen. Information om planerad tillsyn har tagits fram och kommer att skickas ut i början av 2015 till alla registrerade verksamheter.

Tillsynen syftar till att minska smittspridning och uppkomst av hudcancer. Riskerna med solariesolande är allvarliga. Det finns ett tydligt samband mellan solariesolande i unga år och hudcancer. Särskilt den elakartade formen malignt melanom kopplas till solariesolning. SSM avråder personer under 18 år, personer med ljus och känslig hud och de som har många eller stora födelsemärken, att sola solarium.

Lagen om skydd mot internationella hot mot människors hälsa

Målet med tillsynen är att förhindra att en eventuell objektburen smitta förs in i landet via anländande fartyg i internationell trafik. Ungefär 10 saneringsintyg per år brukar utfärdas.

Smittskyddslagen

Förvaltningen förhindrar och förebygger olägenheter för människor genom att utreda inkomna anmälningar av misstänkt Legionella. Inom fastighetsägartillsynen utökas tillsynen till att omfatta legionellaprovtagning i de fall där fastighetsägare har bergvärme som uppvärmningskälla. Målet är att utreda och spåra källan vid anmälningar om legionella.

Tobakslagen

Genom att granska verksamhetsutövers egenkontroll av inbyggda uteserveringar förebyggs olägenheter för människors hälsa med avseende på tobaksrök. Målet är att inspektera 10 till 15 restauranger. Vidare ska avdelningen bevaka Folkhälsomyndighetens arbete kring hur EU's nya tobaksdirektiv ska genomföras i Sverige.

Nämndmål:

2.1.2 Utföra tillsyn motsvarande avgiften.

Den tid som verksamhetsutövarna har betalat för ska motsvaras av tillsynstid som ägnas dem.

För tillsynens avgifter gäller den grundläggande principen att tid för vilken verksamhetsutövarna har betalat, ska återgäldas med tillsynstid. Detta är ett fundament för legitimering av den kommunala tillsynen. Varje tillsynsobjekt besöks dock inte årligen utan för många objekt sker tillsynen med något eller några års mellanrum. Nämnden följer upp detta på objektsnivå och per tillsynsområde.

Nämndmål:

2.1.3 Alla flerbostadsfastigheter, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq /m3 luft.

Radon är en radioaktiv gas som finns naturligt i mark och blåbetong. Gasen ger ökad risk för lungcancer, men kan ventileras ut genom god ventilation. Alla bostäder i flerbostadshus samt förskolor och skolor ska vara mätta och ha radonvärden under det nationella riktvärdet på 200 Bq/ m3 luft.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
6.2.1 Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som är kontrollerade avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m3 luft i %.(56% i nov 2014) Kommentar: Med anledning av den stora nybyggnationen blir den procentuella ökningen mellan åren liten. Förslag om att komplettera denna indikator med Antal.	58 %		År
6.2.2. Andel flerbostadsfastigheter i de kommunala bostadsbolagen som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m3 luft. Kommentar: Med anledning av den stora nybyggnationen blir den procentuella ökningen mellan åren liten. Förslag om att komplettera denna indikator med Antal.	78 %		År
6.2.3. Andel förskolor och skolor som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under 200 Bq/m3 luft.	80%		År

Nämndmål:

2.1.4 Genom en långsiktig miljöövervakning följa miljötilståndet som underlag för tillsyn, programarbete samt övrigt miljöarbete

Samordna och långsiktig planera miljöförvaltningens miljöövervakning

Förvaltningen ansvarar för att genom miljöövervakning följa tillstånd och förändringar i miljön. Resultaten används som underlag för miljöförbättrande åtgärder, tillsyn, rådgivning med mera. Årligen tas en samlad plan fram över miljöövervakningsinsatser för nästkommande år samt övergripande planering för nästkommande treårsperiod. Prioriterad miljöövervakning utgår från lagstiftning, miljömål, aktuella resultat från miljöövervakningen, miljöprogrammet, vattenprogrammet, miljö- och hälsoutredningen samt behov som uttrycks inom tillsynen liksom från andra förvaltningar och bolag.

Aktiviteter:

- Samordna och presentera årlig miljöövervakningsplan.
- Uppdatera övergripande miljöövervakningsplanering för 2016 – 2019.

Miljöövervakning inom biologisk mångfald

Naturmiljön övervakas på olika nivåer för att ge kunskaper om tillstånd och trender som stöd för miljöbedömningar, tillsyn, fysisk planering, programarbete, åtgärdsförslag med mera. Övervakningen kommer att ske enligt särskilt program som färdigställs och presenteras för miljö- och hälsoskyddsnämnden i början av 2015. På landskapsnivå görs fortsatta analyser av stadens ekologiska infrastruktur. På biotopnivå följs förändringar av särskilt värdefulla naturtyper. På artnivå fokuseras på växt- och djurarter som är lagskyddade, hotade eller utgör indikatorarter. Ekosystemtjänster relaterade till biologisk mångfald ingår även.

Aktiviteter:

- Färdigställa ett program för övervakning av tillståndet för valda delar av stadens växt- och djurliv samt därmed relaterade ekosystemtjänster.
- Analyser av konnektivitet (samband) m. fl. parametrar på landskapsnivå inom stadens ekologiska infrastruktur.
- Analyser med fokus på arter som lyfts fram i lagstiftning och nationell rödlista samt utvalda indikatorarter.
- Kontinuerlig uppdatering och utveckling av databasen ArtArken och dess koppling till den nationella databasen Artportalen.
- Fördjupning av förändringsanalys och utveckling av förslag till kompensatoriska åtgärder

Miljöövervakning klimatförändringar och klimatanpassning

Under 2015 fortsätter inventeringen av data till grund för miljöövervakning av klimatförändringar, dess effekter och klimatanpassning. Exempel på klimatkfaktorer som kommer att redovisas på Miljöbarometern är vattenstånd i sjöar och kustvatten, vattenföring i vattendrag, nederbördsdata med fokus på skyfall, vattenkvalitet, lufttemperatur med fokus värmeböljor, antal dagar med snötäcke med mera. Detta utgör en utvidgning av den befintliga väderstatistik som finns på Miljöbarometern idag. Arbetet innefattar inventering, kvalitetssäkring, bearbetning och analys av grunddata. Målet är att under året utveckla ett antal nya indikatorer som redovisar klimatförändringar, och i den mån det kan göras, även klimatanpassning. En del indikatorer kan hämtas från Norra Djurgårdsstaden och projekt C/O City. Viktiga samarbetsparter är Stockholm Vatten, SMHI och MSB. Bevakning och analys av nya forskningsrön som kan föranleda nya ställningstaganden är en central del av arbetet.

Aktiviteter:

- Sammanställning, bearbetning och analys av meteorologiska, hydrologiska och limnologiska grunddata.
- Utveckla informationen om klimatförändringar och klimatanpassning på Miljöbarometern.
- Kommunicera naturvetenskapliga underlag genom förvaltningsövergripande seminarium (bla översvämningskartering, värmekartering av Stockholm).

Miljöövervakning mark

Förvaltningen karterar historiskt förorenade områden i syfte att undanröja risker för miljö och hälsa samt möjliggöra ökat bostadsbyggande. Kartering och miljöövervakning inom detta område omfattar under 2015 i första hand undersökningar av ett urval som omfattar några tiotal objekt som klassats som högt prioriterade vad gäller markföroreningar. Dessutom sammanställs befintlig information om markföroreningar i stadens miljödatabas.

Aktiviteter:

- Genomföra undersökning av markföroreningshalter i områden som klassats högt i länsstyrelsens MIFO-arbete.
- Sammanställa tidigare information om markföroreningar till miljödatabasen
- Genomföra undersökning av markföroreningshalter i stadens lekparkar och parker.
- Sammanställa tidigare information om mark- och grundvattenföroreningar.

Hälsorelaterad miljöövervakning

Tillsynen är i behov av övervakningsdata om hur barn exponeras för farliga ämnen i förskolemiljön. En studie av detta där damm och urin kommer att analyseras kommer därför att påbörjas i samarbete med Institutet för miljömedicin vid Karolinska Institutet och med medfinansiering från Naturvårdsverket.

Påbörja hälsorelaterad miljögiftsövervakning inriktad på barns exponering tillsammans med Karolinska Institutet.

- Kommunikation och lansering av resultat från rapportserien "Trafikbuller och planering" i produktionsplaneringen för 140 000 bostäder i Stockholm.
- Förvaltning och utveckling av bullerdatan som bland annat utgör bas för E-tjänst buller och som verktyg i tillsynen.
- Synliggöra och presentera resultat från uppdaterad bullerkartläggning.
- Samla in mätdata från stadens fasta mätstationer för buller.
- Uppföljning och utveckling av genomförda enkätundersökningar med syfte att öka rekreation och tillgänglighet till och inom reservaten.
- Tillgängliggöra naturreservaten genom att utarbeta "Guide till tystnaden"

Miljöövervakning vattenmiljön

Löpande miljögiftsövervakning utförs i syfte att övervaka vattendirektivets prioriterade ämnen (ingår i bedömning av kemisk status) samt nationella så kallade särskilda förorenande ämnen (ingår i bedömning av ekologisk status). Övervakning av vatten och fisk bedrivs i Årstaviken, Drevviken, Brunnsviken och Saltsjön där fiskprover tas årligen och vattenprover månatligen. Under 2014 har en utvärdering gjorts av de resultat som erhållits hittills. Ett förslag på nytt övervakningsprogram har tagits fram utifrån denna utvärdering och förändringar i vattenförvaltningen. Ett nytt utökat miljöövervakningsprogram för miljögifter för perioden 2015-2020 har tagits fram. Om medel beviljas ur central medelsreserv utökas det löpande programmet med fler lokaler, fler ämnen och fler matriser (vatten, sediment och biota) enligt det nya utökade programmet

Löpande övervakning av kvalitetsfaktorer som ingår i bedömning av ekologisk status utförs enligt vattendirektivet i ett urval av stadens sjöar/vattendrag. Parametrar och platser avgörs av preliminärt övervakningsprogram som utarbetats 2012. Ett nytt övervakningsprogram för ekologiska kvalitetsfaktorer tas fram under våren 2015.

- Genomföra löpande miljögiftsövervakning i Drevviken, Årstaviken, Brunnsviken och Saltsjön. Övervakning av fler ämnen i fler lokaler och fler matriser enligt nytt övervakningsprogram för miljögifter 2015-2020.

- Utvärdera tidigare års övervakning av ekologisk status och utifrån resultatet av detta samordna och planera kommande övervakningsinsatser, samt ta fram nytt övervakningsprogram.
- I samverkan med Stockholm Vatten planera övervakning av fysikalisk kemiska kvalitetsfaktorer.
- Genomföra undersökningar i enlighet med övervakningsprogram för ekologiska kvalitetsfaktorer (t.ex. fisk, vattenväxter och bottenfauna).

Redovisa rapport om miljötilståndet i Stockholm till stöd för miljöprogram och tillsynsarbete (utveckling av miljö- och hälsoutredningen)

Samordning och framtagande av rapporten *Miljön i Stockholm 2015* med syfte att beskriva utvecklingen och bedöma miljö- och hälsotillståndet i Stockholm. Utredningen ska utgöra ett kunskaps- och beslutsunderlag för stadens miljöarbete och ligga till grund för det nya miljöprogrammet. Rapporten omfattar avsnitt om klimat, luft, mark, vatten, natur, bebyggd miljö, kemikalier och miljögifter, trafik, energi, avfall och livsmedel. Rapporten kommer att presenteras för miljö- och hälsoskyddsnämnden tidig vår 2015.

Aktivitet:

- Färdigställa rapporten *Miljön i Stockholm 2015*.

Miljöövervakning luftkvalitet

I Stockholm mäts luftkvaliteten kontinuerligt på Hornsgatan, Sveavägen, Folkungagatan och Norrlandsgatan. Dessa platser fyller en viktig funktion för övervakning och jämförelse mot miljökvalitetsnormer. Sett utifrån rådande miljökvalitetsnormer är de mest problematiska luftföroreningarna i Stockholm partiklar mätt som PM10 samt kvävedioxid (NO₂) och ozon (O₃). Halterna av ozon orsakas av intransport från andra länder vilket medför att vi inte har lokal rådighet över dessa halter vilket vi däremot har för halterna av PM10 och NO₂. SLB-analys mäter dock inte enbart de ämnen som regleras utan även t ex ultrafina partiklar och sot. Detta krävs för att kunna kartlägga partiklars ursprung och föreslå effektiva åtgärder. Utöver mätningar används olika spridningsmodeller för att kunna beräkna halter av olika ämnen i stadsluften. Haltberäkningar är ett viktigt komplement till mätningar när luftkvaliteten ska utvärderas mot gällande normer och även då åtgärders effekter ska utvärderas. Genom framtagande av tydliga beslutsunderlag gällande halter av olika ämnen, effektiva åtgärder och luftföroreningarnas hälsoeffekter kan miljöförvaltningen bidra till en hållbar stadsutveckling ur luftkvalitetssynpunkt. Resultat av mätningar kan följas i realtid på Östra Sveriges Luftvårdsförbunds hemsida, <http://www.slb.nu/lvf>. På denna hemsida kan ni även kontinuerligt följa antal överskridanden av miljökvalitetsnormerna för PM10 och NO₂ på Stockholms fyra gator.

Åtgärder för att minska luftföroreningshalter i staden

Till följd av beslutat åtgärdsprogram för partiklar och kvävedioxid genomför Trafikkontoret omfattande dammbindning med på 34 gator i Stockholm. Under vinter 2014/2015 kommer SLB-analys utvärdera effekterna av den optimerade drifthållning som genomförs av Trafikkontoret

Aktiviteter:

- SLB-analys kommer utvärdera om ersättning av sand med salt på gång- och cykelvägar har effekt på halterna av partiklar(PM10). Detta genomförs för att avgöra om sand som transporteras ner på gatan från gång och cykelbanor kan vara en viktig partikelkälla.
- SLB-analys kommer även utvärdera kvartersvis behandling med dammbindning för att avgöra i vilken utsträckning PM10-halterna påverkas av damm från anslutande gator.

Erbjuda förvaltningens expertkompetens inom luftövervakningsområdet till externa aktörer.

Uppdrag till externa aktörer genomförs som del i avtalet med Östra Sveriges luftvårdsförbund och styrs av efterfrågan på våra tjänster. Konsekvenser på luftkvalitet utreds främst i samband med bostadsexploatering och infrastrukturprojekt. Utredningar bidrar till en samhällsutveckling som inte motverkar förbättringar av luftkvaliteten. Det råder även stor efterfrågan på utvärdering av olika åtgärders effekter så att de mest effektiva åtgärderna kan vidtas. Därutöver efterfrågas vår expertkompetens inom den miljömedicinska forskningen då luftföroreningars hälsoeffekter ska utredas. Slutligen så bidrar vi även med vår expertkompetens till centrala myndigheter och regeringskansliet. SLB-analys sitter exempelvis med som expert i den statliga partikelhaltutredningen där införande av eventuell dubbskatt avhandlas. Utredningen presenterar sitt underlag i mars år 2015.

Genomföra drift av regionalt system för övervakning av luftmiljö på uppdrag Östra Sveriges luftvårdsförbund enligt avtal för år 2012 - 2015.

Mätningar i det regionala luftövervakningssystemet fyller en viktig funktion för Stockholm eftersom import av luftföroreningar från andra länder mäts. Tack vare detta kan det lokala haltbidraget från enskilda gator tas fram och behov av lokala åtgärder kan analyseras. SLB-analys driver det regionala systemet som omfattar 50 kommuner inom Södermanlands, Stockholms, Uppsala och Gävleborgs län i enligt gällande avtal. Under år 2015 kommer ny konkurrensutsatt upphandling ske gällande driften åren 2016 – 2020.

Genomföra miljöövervakning inom området miljöns inverkan på människors hälsa

För att öka kunskapen om luftkvalitetens inverkan på människors hälsa så samverkar SLB-kontinuerligt med miljömedicinska forskare. Det som kommer att studeras under år 2015 är

hälsorisker förknippade med exponering av bl.a. sotpartiklar. Detta genomförs inom ramen för Forskningsprogrammet Swedish Clean Air and Climate Research Program (SCAC). SLB-analys åtagande inom ramen för SCAC handlar om att kartlägga sektorsvisa utsläpp av sot, kväveoxider (NO_x), och partiklar (PM10) samt beräkna halterna och därefter exponering för personer som ingår i sex olika kohorter där man följt vuxna med hjärt- kärl sjukdomar, barn med allergi och astma samt mammor med olika graviditetsutfall från början av 1990-talet till idag. Avsikten är att studera hur luftföroreningsexponeringen kan ha påverkat sjukdomsutfall bland deltagarna i kohorterna. Dessutom ska SLB-analys beräkna framtida halter för år 2035 för att göra en riskbedömning av framtida luftföroreningspåverkan. Det geografiska området som omfattas är Stockholms och Uppsala län.

Nämndmål:

2.1.5 Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete.

Kommunicera miljösituationen i Stockholm och stadens miljöarbete via Miljöbarometern

Genom Miljöbarometern lagras miljödata om miljösituationen i Stockholm på ett strukturerat sätt och utgör därmed ett viktigt kunskaps- och beslutsunderlag för miljöarbetet. Här redovisas resultatet av förvaltningens miljöövervakning och hur tillståndet och förändringar i miljön utvecklas. Likaså redovisas påverkan från olika källor eller bakomliggande orsaker och miljöarbetet relaterat till stadens miljömål. Miljöbarometern är tillgänglig via stadens webbplats: stockholm.se/miljobarometern.

Aktivitet:

- Projektledning och samordning av Miljöbarometern. Utveckling och kommunikation av miljöstatistik och miljödata.
- Anpassa och förbättra webbdesignen utifrån stadens grafiska profil. Genomföra användartester.
- Utveckla informationen om klimatförändringar och klimatanpassning på Miljöbarometern.
- Utveckla och anpassa vatteninformationen utifrån vattendirektivet samt förbättra kopplingarna mellan Miljöbarometern och VISS.

Lagra och tillgängliggöra miljöförvaltningens mät- och geodata via Miljödata

Genom Miljödata lagras och tillgängliggörs miljöförvaltningens mät- och geodata via ett internt gränssnitt för miljöförvaltningens handläggare. Mät- och geodata kan här hanteras i tabell- och kartform. Via elektroniska tjänster kan miljöförvaltningens mät- och geodata även levereras externt. Data som levereras externt publiceras på stadens webbportal: open.stockholm.se

Aktivitet:

- Samordna förvaltning och utveckling av Miljödata, miljöförvaltningens GIS-verksamhet och Öppen data.
- Undersöka möjligheten till att tillgängliggöra miljödataportalen för andra förvaltningar.

Nämndmål:

2.1.6 Genom MHN:s expertkompetens utveckla stadens miljöarbete och bidra till att målen i Stockholms miljöprogram och andra program uppfylls och följs upp.

Bevaka och utveckla MHN:s och stadens intressen i externa miljö- natur- och vattenvårdssamarbeten.

Som representant för MHN och Stockholms stad deltar förvaltningen i olika externa samarbetsformer för att utveckla arbetet och bevaka nämndens och stadens miljö- och naturvårdsintressen. Dessa är:

- Länsstyrelsens Regionala Miljömålsråd som utformar och utvärderar miljömålen på regional nivå.
- Länsstyrelsens Regionala miljömålsgrupp med uppdrag att följa upp miljöarbetet i länet.
- Miljömålsnätverket; representera Stockholms stad i Miljömålsnätverket. Nätverket leds av Lst och KSL, och är ett beredningsorgan till Nationella miljömålsrådet.
- Styrgruppen för MSL Miljösamverkan Stockholms län.
- Arbetsgrupper för MSL, bl a nationellt tillsynsprojekt för skolor – ventilation och städning.
- Miljöchefgruppen Sveriges kommuner och landsting.
- Brunnsvikensamarbetet med Solna och Sundbybergs kommuner som inriktas på att förbättra statusen i sjön. Under 2015 ska gemensamt miljöövervakningsprogram tas fram. Arbetet leds av Solna kommun
- Bällstaågruppen; Leder och samordnar det kommunövergripande samarbetet kring Bällstaån. För mer detaljerad information se 2.3.1
- Igelbäckgruppen; representera Miljöförvaltningen i samarbetsorgan för Igelbäcken bestående av kommuner, Länsstyrelsen, Trafikverket och föreningar. Provtagning enligt övervakningsprogram i samarbete med övriga kommuner.

- Kustvattenvårdsförbundet; representera Stockholms stad i SKVVF:s beredningsgrupp och därmed påverka förbundets inriktning. Redovisa till MHN om förbundets verksamhet.
- Mälarens Vattenvårdsförbund; representera Stockholms stad i Mälarens Vattenvårdsförbunds arbetsgrupp och därmed påverka förbundets inriktning.
- Stockholm och Uppsala läns Luftvårdsförbund som övervakar regionens luftkvalitet.
- Naturvårdsverkets referensgrupp för screening av miljögifter; deltagande i nationell referensgrupp, ca 2 möten per år.
- Regionala samverkansgrupper för vidareutveckling av analysverktyg för grönstruktur; delta i regionala samverkansgrupper för utveckling av en länsomfattande biotopkarta samt vidareutveckling av GIS-verktyget MatrixGreen, som stöd för bedömning av spridningssamband i landskapet, som underlag till fysisk planering, miljöövervakning med mera.
- Stadens Naturvårdsnätverk; med fokus på miljöövervakning och åtgärdsarbete representera miljöförvaltningen i stadens samlade forum för naturvårdsfrågor. Medverkande förvaltningar är: miljöförvaltningen, trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, idrottsförvaltningen, stadsmuseet och Hässelby-Vällingby SDF.
- Storstadialog och -samarbete om kemikalier med Malmö och Göteborg; erfarenhetsutbyte med kollegor i Malmö och Göteborg i frågor rörande kemikalier.
- Sveriges Ekokommuner; representera Stockholm stad och samordna stadens arbete i det kommunala nätverket och föreningen Sveriges Ekokommuner. Föreningen som består av 97 kommuner arbetar för att Sveriges alla kommuner ska bli hållbara. Medlemskommunerna representeras av en tjänsteman och en politiker i ledande ställning.
- Södertörnsekologerna; representera Miljöförvaltningen i det kommunala naturvårdsnätverket och samverkansorganet Södertörnsekologerna. I nätverket ingår, förutom Stockholms stad, kommunerna Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje, Tyresö. Ordförandeskapet delas mellan kommunerna. Verksamhetsrapporter delges MHN.
- Tyresås Vattenvårdsförbund, representera Stockholms stad i Tyresås Vattenvårdsförbund, arbetsgruppen med tjänstemän från berörda kommuner och Stockholm Vatten. Medverka i framtagandet av nytt åtgärdsprogram för Tyresån 2016-2021.
- Storstadialog och -samarbete om fysisk planering med Malmö och Göteborg; erfarenhetsutbyte med kollegor i Malmö och Göteborg i frågor rörande miljöfrågor i fysisk planering.

- Storstadsdialog och -samarbete om stadens ljud med Malmö och Göteborg; erfarenhetsutbyte med kollegor i Malmö och Göteborg i frågor rörande trafikbuller samt externt industribuller.
- Bullerskyddsgruppen: Stadens samlade kompetens vad gäller bullerskydd från stadens centrala förvaltningar; Mf, Tk, SBK, Explo.
- Bullernätverket i Stockholms län; Nätverk för samverkan i bullerfrågor i samarbete mellan Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms län.
- Stadens samordningsgrupp för klimatanpassning: gruppen leds av SLK, medverkande parter är Mf, Sbk, Explo, Tk samt SVAB. Uppdrag att under 2015 inleda framtagandet av en klimatanpassningsplan för Stockholm.
- Biogas - Öst; Ett regionalt samarbete kring biogas i Mälardalen lett av Energikontoret i Mälardalen.
- Storstadsdialog och -samarbete om energieffektiviserings- och klimatarbete med Malmö och Göteborg; erfarenhetsutbyte med kollegor i Malmö och Göteborg i frågor rörande energieffektivisering och klimat.
- Projektledning av det regionala energi- och klimatrådgivningsarbetet med Stockholms läns kommuner samt Håbo kommun.
- Klimatkommunerna; representera Stockholm stad i det kommunala nätverket Klimatkommunerna. Klimatkommunerna som består av 32 kommuner och ett landsting (Stockholms län) arbetar för att Sveriges kommuner ska minska utsläppen av växthusgaser. Medlemskommunerna representeras av en tjänsteman och en politiker.
- Länsstyrelsens hälsoskyddsnätverk.
- Medverka i VINNOVA-finansierat projekt om utveckling av bullerskärmar i stadsmiljöer ”urbana aukustikskärmar”.
- Deltagande i den statliga partikelhaltsutredningen som utreder dubbskatt.

Bidra till att utveckla nytt miljöprogram för Stockholm.

Nuvarande miljöprogram gäller till och med 2015. Ett arbete med att ta fram ett nytt miljöprogram kommer att påbörjas under ledning av stadsledningskontoret.

Miljöförvaltningen kommer att ha en aktiv roll i detta arbete.

Aktiviteter:

- Bistå i framtagandet av ett nytt stadsövergripande miljöprogram.

Bidra till att målen i Stockholms miljöprogram uppfylls och följs upp.

I stadens miljöprogram 2012-2015 har MHN eget eller delat uppföljningsansvar för huvuddelen av delmålen. Uppföljning av miljöprogrammet 2012-2015 sker årligen i ett separat ärende till kommunfullmäktige.

Aktiviteter:

- Bistå i framtagandet av en årlig redovisning av arbetet med miljöprogrammet.
- Samordning, uppföljning och kommunikation av miljöprogrammets delmål som berör MHN.

Miljösamverkan Stockholms län

Kommunerna i länet, KSL och länsstyrelsen finansierar tillsammans Miljösamverkan i Stockholms län. Stockholm, länsstyrelsen och KSL betalar 150 000 kr per år och övriga kommuner efter storlek. Samarbetet syftar till att skapa större likhet i bedömningarna inom tillsynen, men också utvecklingsarbete, erfarenhetsutbyte och utbildning.

Under 2015 kommer MSL att få en mer konkret inriktning. Tanken är att inom 5-10 branscher genomföra gemensamma tillsynskampanjer. Inom livsmedelskontrollen pågår redan ett motsvarande arbete – särskilt när det gäller kontroll av märkning. Avsikten är också att genomföra möten för inspektörer för de mer komplicerade tillsynsobjekten inom olika branscherna där erfarenhetsutbyte, likriktning m m kan ske. Arbetet syftar också till att skapa nätverk för inspektörer inom olika branscher. Till dessa möten kommer de centrala statliga tillsynsvägledningsmyndigheterna att inbjudas. Även företrädare för berörda branscher bör inbjudas för att ge feedback på den tillsyn som genomförts.

Den nya inriktningen inom MSL borde egentligen ske på nationell nivå i enlighet med vad nämnden uttalade i yttrandet över Statskontorets förslag till ny organisation för den statliga tillsynsvägledningen. Förhoppningen är att det arbete som påbörjas inom MSL kan bli ett gott exempel för de centrala myndigheterna om hur man kan utnyttja landets miljöinspektörer till att förbättra Sverige.

Stödja arbetet med miljötillsyn, klimatanpassning, miljömål, planhandläggning mm

Miljöförvaltningen utgör en expertfunktion som på eget initiativ eller på uppdrag av MHN och kommunledningen genomför utredningar, föreslår åtgärder samt besvarar remisser som rör miljöövervakning, miljömål, påverkan, tillståndet i miljön med mera. Exempelvis underlag för fysisk planering, klimatanpassning, ansökningar för extern finansiering av projekt, stöd i kemikaliarbetet samt urbana ekosystemtjänster.

Exempel på aktiviteter:

- Expertfunktion vid interna och externa förfrågningar.
- Bidra till att varor som säljs i staden inte innehåller farliga kemikalier däribland allergiframkallande. Mål 1 Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016.
- Medverka i stadens arbete med klimatanpassning och framtagande av en klimatanpassningsplan.

- Ta fram naturvetenskapliga underlag, bl.a översvämningskartering och kartering av strålningstemperaturer och hälsoeffekter, i samarbete med berörda förvaltningar och bolag. Kommunicera framtagna underlag för klimatanpassning genom förvaltningsövergripande seminarier och på webben.
- Från projekt c/o city bistå exploateringsnämnden att utveckla grönytefaktorn.
- Bidra med resultat från projekt c/o-city i arbetet med att ta fram en strategi för Urbana ekosystemtjänster i Stockholm.
- Hit hör också arbetet inom Norra Djurgårdsstaden och arbetet med 140K.
- Informera om miljögiftsprojekt där förvaltningen deltagit.

Nämndmål:

2.1.7 Stadens mål för hållbar energianvändning och minskad klimatpåverkan ska uppnås

Analysera växthusgasutsläpp och ta fram underlag för utsläppsmål och strategiska planer.

Utifrån systemanalyser sammanställer förvaltningen energistatistik och emissionsfaktorer för beräkningar av växthusgasutsläppen inom stadens gränser. Beräkningarna omfattar utsläpp från transportarbete och användning av el, värme, kyla och gas. Nämnden beslutade 2009 om grunderna för beräkningarna. Förändringar i statistikunderlag förekommer och nya data tillkommer. Beräkningsmetodiken, inom de ramar som nämnden beslutat om, vidareutvecklas därför kontinuerligt för att förbättra kvalitén i den årliga uppföljningen av växthusgasutsläppen till nämnden. Rapportering av utsläppen sker årligen i januarinämnden. Förvaltningen kommer därtill att, så långt det är möjligt, ta fram en beräkningsmodell som visar stockholmarnas faktiska klimatpåverkan, inklusive flygresor och konsumtion som sker utanför Stockholms stad i enlighet med budgetuppdrag.

Under året kommer förvaltningen att, tillsammans med kommunstyrelsen, ta fram en färdplan mot en fossilbränslefritt Stockholm 2040. Förvaltningen ska även medverka i kommunstyrelsens arbete med att ta fram en strategi för att nå stadens nya utsläppsmål att minska växthusgasutsläppen till 2,3 ton per invånare 2020. Förvaltningen kommer även att bistå Kommunstyrelsen i arbetet med en fossiloberoende organisation till 2030.

Aktiviteter

- Redovisa beräknade växthusgasutsläpp för år 2012 med prognos för år 2013 till MHN på januarinämnden 2015 samt beräkna växthusgasutsläppen för 2013 med prognos för 2014 för redovisning till MHN på januarinämnden 2016

- Medverka i Kommunstyrelsens arbete med att ta fram en färdplan mot en fossilbränslefritt Stockholm 2040 samt en strategi för att nå stadens nya utsläppsmål att minska växthusgasutsläppen till 2,3 ton per invånare 2020.
- Bistå Kommunstyrelsen i arbetet med en fossiloberoende organisation 2030.

Bistå stadens verksamheter med stöd till energieffektiviseringsåtgärder och förnybar energiproduktion

Energicentrum är en servicefunktion för stadens verksamheter när det gäller energieffektivisering och solenergiproduktion. Energicentrum ger stöd till fastighetsägare för att sänka energianvändningen med tio procent under kommande miljöprogramperiod samt att nå fastighetsägarnas mål i budget vad gäller solenergiinstallationer. Det utåtriktade arbetet mot t.ex. bostadsrättsföreningar kommer att vidareutvecklas.

Aktiviteter:

- Leda arbetet inom Årstasajten i EU-projektet GrowSmarter.
- Fortsätta uppbyggnaden av en testbädd för solcellsinstallationer med produktionsdata och visualisering om projektmedel beviljas från Vinnova.
- Bistå verksamheter i staden vid upphandling av solenergianläggningar.
- Anordna seminarier för kunskapsöverföring mellan stadens fastighetsägande organisationer.
- Genomföra förstudier och utredningar för att föra stadens energieffektiviseringsarbete vidare.
- Ge stöd till förvaltningar och bolag vid ansökan om energieffektiviseringsbidrag där sådana möjligheter finns.
- Leda arbetet med fokusgrupp energi i Norra Djurgårdsstaden och i övrigt bistå stadens organisationer med energikompetens vid byggande av nya bostäder.
- Vidareutveckla samarbetet med bostadsrättsföreningar och fastighetsägarorganisationer.

Vara värdkommun för den regionala energi- och klimatrådgivningen samt ansvara för den lokala rådgivningen i Stockholm

Energi- och klimatrådgivningen finansieras med statliga bidrag. I Stockholms län delas bidraget upp i en del för regionalt arbete och en del för lokalt arbete. Förvaltningen utgör en av tre värdkommunen för den regionala energi- och klimatrådgivningen och projektleder samarbetet. Förvaltningen administrerar även rådgivningens gemensamma medel för kommunikation.

För den lokala energi- och klimatrådgivningen prioriteras rådgivningen till bostadsrättsföreningar, där genomförande av energieffektiviseringsåtgärder av olika orsaker generellt sett går mycket långsamt. Flerbostadsbeståndet består till drygt 50 procent av bostadsrätter i Stockholm. Målet är att ge rådgivning till ca 50 bostadsrättsföreningar, vilket är den volym det statliga bidraget räcker till.

Aktiviteter

- Projektleda det regionala samarbetet för energi- och klimatrådgivning
- Ge energi- och klimatrådgivning till ca 50 bostadsrättsföreningar i Stockholm.

Engagera stockholmare och verksamma i Stockholm till minskad energianvändning och minskade utsläpp av växthusgaser

För att nå stadens mål för klimatarbetet och energieffektivisering så behövs delaktighet från stadens invånare och verksamheter.

Klimatsmarta Stockholmare och Klimatpakten kommer att tillsammans med informationen på webbplatsen www.stockholm.se utgöra navet i förvaltningens klimat- och energikommunikation till allmänheten.

Klimatsmarta Stockholmare genomför löpande kommunikationsarbete i sociala medier med mera, samt en årlig tematisk fördjupningsaktivitet för att särskilt lyfta vissa områden. Under 2015 kommer fördjupningsaktiviteten att handla om hållbar konsumtion och klimatsmart resande till och från arbetet. Arbetet leds av en styrgrupp med representanter från förvaltningen och SLK. Informationen på webben uppdateras regelbundet. Inom Klimatpakten sker kommunikation med näringslivsmedlemmarna via blogg och sociala medier samt en årlig konferens.

Aktiviteter:

- Genomföra tematisk fördjupningsaktivitet kring hållbar konsumtion och klimatsmart resande till och från jobbet.
- Löpande kommunicera klimatfrågan via sociala medier,
- Uppdatera appen Upptäck Stockholm
- Dela ut Pingvinpriset för goda insatser inom staden för att minska energianvändning och utsläpp av växthusgaser.
- Anordna sommarjobb för skolungdomar med klimatvågen.
- Informera om stadens energi- och klimatarbete på stadens webb och via övriga kanaler.
- Anordna konferens för Klimatpaktens medlemmar.
- Löpande kommunicera med klimatpaktsföretagen via blogg och sociala medier.

- Söka flera medlemmar till Klimatpakten och följa upp nuvarande arbete för att utveckla Klimatpakten.
- Informera stadens klimat- och energieffektiviseringsarbete via www.stockholm.se.
- Delta i utvecklingen av Stockholmsrummet 2.0.

Nämndmål:

2.1.8 Miljö kvalitetsnormerna för omgivningsbuller ska uppfyllas.

Öka kunskapen om stadens ljud bland boende och verksamma i Stockholm

Förvaltningen kommunicerar och tillgängliggör stadens bullerkartläggning för allmänhet och andra intressenter. Kartläggningen låg till grund för det reviderade åtgärdsprogrammet mot omgivningsbuller som antogs av fullmäktige 2014. Kartläggningen är ett viktigt verktyg i nämndens tillsynsinsatser och för att öka det allmänna intresset för bullerproblemen. Den möjliggör dessutom nationella och internationella jämförelser och pekar på behovet även av internationellt samordnade insatser framförallt mot källåtgärder.

Aktiviteter:

- Delta i utvecklingsarbetet om buller för Stockholm samt medverka i seminarier och informationsinsatser om buller.
- Bistå trafikkontoret i arbetet med en grön bullerskärm
- Ingå i stadens bullerskyddsgrupp (förvaltningsövergripande expertfunktion om omgivningsbuller)
- Delta i nationell arbetsgrupp för genomförande av förordningen om omgivningsbuller.
- Följa upp att åtgärder genomförs i enlighet med åtgärdsprogram för omgivningsbuller.
- Kommunicera den strategiska bullerkartläggning av Stockholm som genomförts enligt förordningen (SFS 2004:675) om omgivningsbuller.

Öka kunskapen om effektiva åtgärder mot buller genom medverkan i internationella projekt och extern samverkan i övrigt.

För att komma tillrätta med bullerproblemen krävs många olika insatser från en mängd olika intressenter. Kunskap om vad som kan göras behöver både öka och spridas.

Aktiviteter:

- Delta i EURO CITIES arbetsgrupp för bullerfrågor.
- Delta i samordningsgruppen för det regionala bullernätverket för Stockholm län.
- Samverka med universitet och andra forskningsinstitutioner om buller.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är hållbara

Under detta mål kan framför allt nämnas nämndens särskilda ansvar för stadens miljöbilsarbete som drivs i det mångåriga projektet Miljöbilar i Stockholm. Här finns ett stort antal planerade aktiviteter.

Nämndmål:

2.2.1 Nya personbilar som säljs i Stockholms län ska år 2015 till minst 20 % vara miljöbilar*. Vidare ska 10 procent av nyregistrerade tunga fordon vara miljölastbilsklassade. Försäljningen av miljöbränsle ska uppgå till 16 procent i Stockholms län vid utgången av 2015. * Enligt den skärpta definitionen 2013

Verka för att uppnå nämndmål 2.2.1 bland annat genom att arbeta efter den av KF antagna strategin för miljöfordon och förnybara bränslen i de delar som rör bilar och tunga fordon i staden.

Aktiviteter:

- Kommunera 5 nyhetsbrev och www.stockholm.se/miljobilar samt vidareutveckla miljofordon.se.
- Stärka biogasanvändningen genom att samverka med biogasaktörer.
- Stötta andra aktörer inom stadens arbete för ökat genomslag för bilpooler.
- Ta fram och sprida uppdaterade faktamaterial om drivmedels klimat- och hållbarhetspåverkan.
- Arbeta för att få en nationell miljölastbilsdefinition
- Verka för incitament och förmåner som gynnar (eller undanröjer missgynnande av) miljöfordon och miljöbränslen.
- Verka för att under innevarande miljöprogramsperiod få till stånd 5 nya tankmöjligheter med förnybart bränsle för tunga fordon.
- Stötta trafiknämnden i deras arbete för en förbättrad godslogistik.

Vara behjälplig och verka för att krav avseende miljöfordon och förnybara drivmedel tillämpas i samband med relevanta upphandlingar i staden.

Aktiviteter:

- Delta i Konkurrensverkets arbete om uppdatering av miljökrav inom områdena transporter, fordon och drivmedel.
- I samarbete med servicenämnden ta fram en mall för hur krav på fordon och transporter bör ställas i relevanta upphandlingar i staden, samt hur dessa avtal bör följas upp.
- I samarbete med trafiknämnden utveckla gemensamma miljökrav för entreprenadupphandlingar

Verka för att andelen elbilar växer i Stockholms stad

Aktiviteter:

- Slutföra elbilsupphandlingen och sprida resultaten och erfarenheterna.
- Utvärdera de 10 snabbbladdningsstationer och 100 normalladdningsstationer som staden medverkade till under år 2014. Ta fram en plan för fortsatt arbete med publika laddmöjligheter.
- Tillsammans med trafiknämnden få till stånd en demonstrationsanläggning för smart citylogistik med elfordon
- Genomföra EU-projektet E-facts med syfte att främja infrastrukturen för laddning av elfordon.

Nämndmål:

2.2.2 Uppnå 100 % miljöbilar i stadens flotta. Uppnå att stadens biodrivmedels-elbilar till 85 % tankas/laddas med miljöbränsle och att upphandlade transporttjänster till minst 55 % utförs med miljöfordon.

Verka för att uppnå nämndmål 2.2.2 bland annat genom att arbeta efter den av KF antagna strategin för miljöfordon och förnybara bränslen i de delar som rör Stockholms Stads egna fordon.

Aktiviteter:

- Ersätta förvaltningars och bolags merkostnader för miljöfordon inom de medel som avsatts i budgeten.

- Stötta förvaltningar och bolag vid deras fordonsanskaffning och framtagande av utbytesplaner.
- Stötta förvaltningar och bolag vid uppföljning av fordonsinnehav och tankning, i såväl ILS som till MHN.
- Verka för att det finns minst 130 elbilar i stadens fordonsflotta vid slutet av år 2015.
- Genomföra försök med induktionsladdning på fem elbilar i stadens flotta.
- Föreslå en ny skärpt miljöbilsdefinition att gälla från och med 2016.

Nämndmål:

2.2.3 MHN ska samarbeta och utbyta erfarenheter med andra städer och aktörer i Europa för att påverka EU-regelverket samt driva åtgärdsarbete och utveckling framåt

Samtliga åtaganden och aktiviteter nedan visar på nämndens internationella arbete och är även nämndens redogörelse för hur arbetet kommer att utföras för genomförande av dess EU-positionspapper.

Utveckla förvaltningens internationella miljöarbete genom att bevaka, påverka och aktivt driva stadens intressen i organisationer, nätverk och projekt

Förvaltningen bevakar EU-frågor inom nämndens verksamhetsområde och driver staden och nämndens intressen genom ett aktivt deltagande i stadens samarbetsorganisationer, nätverk och projekt. Påverkansarbete i särskilda frågor bedrivs framför allt genom Eurocities miljöforum och arbetsgrupperna: Green Areas & Biodiversity (ordförandeskap 2015) Noise, Climate Change Energy Efficiency Air Quality, Water. Utöver detta genomför förvaltningen punktinsatser när det gäller EU-påverkan. Förvaltningen sätter Stockholm på kartan genom att visa upp stadens erfarenheter och goda exempel samt lär av andra städer.

Aktiviteter:

- Bevaka EU-initiativ och påverka EU-regelverket inom nämndens verksamhetsområde.
- Lyfta och driva stadens och nämndens intressen i Eurocitiesnätverket.
- Bidra med fackkunskap när staden uppvaktar staten och EU t.ex. om behoven av minskad användning av miljö- och hälsoskadliga kemikalier.
- Samverka kring miljömärkning, miljönyttobedömningar och harmonisering av miljöbilsdefinitioner och andra styrmedel på nationellt och internationellt plan.
- Delta i ICLEI, Covenant of mayors, C40, Carbon Disclosure Projekt och Klimatkommunernas nätverksarbete.
- Hålla presentationer på nationella och internationella konferenser.
- Ta emot studiebesök.
- Leverera underlag till nationella och internationella jämförande studier.

- Samordna förvaltningens internationella miljöarbete och genomföra kompetenshöjande insatser, t.ex. seminarier.
- Delta i Stadens interna internationella nätverk.

Genomföra europeiska projekt för att underlätta arbetet lokalt

Aktiviteter:

- Delta i minst en ny projektansökan för större demonstrationsprojekt.
- Genomföra och förvalta resultaten från EU-projekten Freight Evue, E-facts, Cleantruck, NeZeR och Clean Fleets samt tidigare utförda projekt.
- Genomföra EU-projektet GrowSmarter och tillsammans med andra städer, företag och akademi demonstrera smarta lösningar inom energieffektivisering, integrerad infrastruktur och hållbar mobilitet.
- Öka kunskapen om effektiva åtgärder mot buller genom medverkan i internationella projekt och extern samverkan i övrigt.
- Undersöka förutsättningarna att söka medel för att utveckla miljöbilsatsningarna och energieffektivisering ur Horisont 2020.
- Undersöka förutsättningar för att söka medel för att samarbeta med andra städer eller organisationer i syfte att minska spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen i staden.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har ren luft och rent vatten

Under detta mål tas nämndens vattenarbete upp. Nämnden har ett omfattande ansvar för framtagande av lokala åtgärdsprogram för vattenförekomster. Andra verksamheter inom nämnden som är relevanta för detta mål är strategi för ekosystemtjänster och grönytekomensation, se avsnitt 1.6.2. Det samma gäller nya reservatsbildningar som tas upp i avsnittet 2.1.1 ang tillsyn avseende miljöbalken, kap 7 samt områden. Brommas efterbehandling behandlas under tillsynsavsnitt 2.1.1 Flygtrafik.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel dubbdäck Kommentar: Avser förvaltningens förhållanden.	0%	tas fram av nämnden/styrelsen	År
Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som har radonhalt under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft	58%	tas fram av nämnd/styrelse	År
Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft	0	tas fram av nämnd	År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Antal dygn över normvärdet för PM 10 i luft	0	tas fram av nämnd	År
Total fosforhalt i sjöar	83%	83 %	År

Kommunfullmäktiges indikator ”total fosforhalt i sjöar” visar den andel av sjöarna där fosforhalten uppvisar sjunkande trend. Indikatorn bör på ersättas med de indikatorer för miljöövervakning och vattenförvaltning som föreslås i samband med KF uppdraget att ta fram effektivitetsindikatorer, dvs

- Andelen vattenförekomster som uppnår miljö kvalitetsnormerna för ekologisk respektive kemisk ytvattenstatus.
- Trender över utvalda ämnen som ingår i normsättningen för kemisk ytvattenstatus och som ingår i miljöförvaltningens miljögiftsövervakning.

Nämndmål:

2.3.1 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.

Samordna och planera arbetet med framtagande av lokala åtgärdsprogram för de vattenförekomster som inte uppnår eller riskerar att inte uppnå miljö kvalitetsnormerna.

Miljöförvaltningen ansvarar för samordning, planering och i vissa fall projektledning för framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster. Arbetet sker i nära samarbete med framförallt Stockholm Vatten AB, andra kommuner samt vattensamarbeten. Medel för att ta fram åtgärdsprogrammen kommer att sökas ur central medelsreserv.

- Genomföra handlingsplanen för vatten och särskilt fokusera på framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster samt bidra till att genomföra en organisationsförändring för att effektivisera arbetet med åtgärder för bättre vatten.
- Utifrån senaste kunskapsläge prioritera vattenförekomster för åtgärdsarbete.
- Undersöka möjligheten för staden att använda Åtgärder i VISS som planerings- och prioriteringsverktyg för åtgärdsarbetet.

Redovisa förslag till lokalt åtgärdsprogram för Bällstaån och stödja framtagandet av åtgärder

Bällstaåns ekologiska status är dålig och miljö kvalitetsnormerna för några av vattendirektivets prioriterade ämnen klaras inte. 2014 har ett underlag till ett lokalt åtgärdsprogram tagits fram med inriktning på konstaterade förbättringsbehov och rening/utjämning av dagvatten inom Stockholm stad. 2015 fortsätter arbetet med utarbetande och förankring av ett förslag till lokalt åtgärdsprogram.

- Komplettera framtaget åtgärdsprogram med ytterligare förslag till åtgärder för att förbättra Bällstaåns vattenkvalitet samt ta fram en samlad kostnads/nyttoanalys för åtgärderna.
- Utarbeta en kommunikationsplan för förslag till lokalt åtgärdsprogram samt genomföra workshop/seminarium.
- Genomföra övervakning enligt miljöövervakningsprogrammet för Bällstaån samt revidera programmet för perioden 2016-2021.
- Utredda förutsättningar för gemensam dagvattenanläggning i Lunda industriområde.
- Stärka/formalisera organisationen inom Bällstaåns samarbete för att effektivisera arbetet med åtgärder.
- Intensifiering av tillsyn i samarbete med miljöanalys i syfte att kartlägga verksamheter som riskerar att påverka åns kvalitet.

Samordna, följa upp och kommunicera stadens vattenarbete enligt Handlingsplan för god vattenstatus

Miljöförvaltningen ansvarar för samordning, uppföljning och information om stadens vattenvårdsarbete via Miljöbarometern. Förvaltningen deltar också i genomförandet av åtgärder tillsammans med berörda förvaltningar och Stockholm Vatten.

- Samordna och informera om arbetet med Stockholms nya handlingsplan för god vattenstatus
- Bidra till implementering av stadens dagvattenstrategi genom framtagande av vägledningsdokument för den praktiska tillämpningen av strategin.
- Framtagande av årsrapport för 2011-2014.

Kommunfullmäktiges aktiviteter nedan hör till ett antal andra mål i VP 2015 men ligger här pga. systemtekniska skäl och stadens gemensamma disposition av ILS Webb.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ta fram en strategi för ekosystemtjänster och grönytekompensation. Kommentar: Under mål 1.6.1 finns beskrivet hur nämnden tar hand om denna aktivitet.	2015-01-01	2015-12-31
En kartläggning av miljögifter/förorenad mark ska påbörjas på Bromma flygplats. Enligt avtalet mellan Stockholms stad och Luftfartsverket 2007 ansvarar Swedavia för detta. Miljöförvaltningen ska medverka till denna kartläggning. Kommentar: Frågor om tillsyn av Bromma finns redogörelse för under målet om tillsyn 2.1.1 och liksom arbetet avseende förorenad mark. Markföroreningar har även tagits upp i målet avseende miljöövervakning 2.1.4.	2015-01-01	2015-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska initiera ett tillsynsprojekt av båtklubbar för att bristerna hos båtclubbarna ska åtgärdas. Kommentar: I målet 2.1.1 ang tillsyn finns även båtclubbarna upptagna.	2015-01-01	2015-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda förutsättningarna för att göra Norra och Södra Djurgården samt Lillsjön till naturreservat. Kommentar: I målet om tillsyn 2.1.1 finns även arbetet med naturområdena upptaget.	2015-01-01	2015-12-31
Miljö- och hälsoskyddsnämnden, ska tillsammans med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden verka för att det inrättas ett naturreservat i Rågsveds friområde. Kommentar: I målet om tillsyn 2.1.1 finns även arbetet med naturområdena upptaget.	2015-01-01	2015-01-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Det är enkelt att välja en miljövänlig livsstil

Nämnden har omfattande verksamheter inom flertalet av de områden som tas upp inom målet. Inom arbetet med Kemikalieplanen sker inte minst ett arbete till skydd för barn och ungdomar inom skolan och förskolan. Detta redovisas under målet 2.4.1 nedan. Inom hälsoskyddstillsynen, mål 2.2.1 sker ett omfattande arbete för en god inomhusmiljö. Inom tillsynen finns för bättre skötsel av återvinningsstationerna. Nämnden har ett omfattande kommunikation i miljö- och hälsofrågor som bland annat riktar sig till stadens invånare. Här kan nämnas arbetet med att engagera stockholmare till minskad energianvändning och minskade klimatutsläpp, dvs målet 2.1.7 men samt även kemikaliearbetet.

Nämndmål:

2.4.1 Aktivt bidra till genomförandet av Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019

Lansera kemikalieplanen och stödja dess implementering

Stadens förvaltningar och bolag har olika uttalade ansvar för genomförandet av Kemikalieplan för Stockholm. Genom inrättandet av kemikaliecentrum ges efterfrågat stöd till stadens verksamheter. Lanserings- och informationsarbetet innebär att berätta om planen och det stöd kemikaliecentrum erbjuder för verksamheter i staden och för omvärlden.

Som stöd för genomförandet ska ett vetenskapligt råd inrättas, bestående av ledande forskare och experter inom olika områden av betydelse för stadens arbete med kemikalier.

Aktivitet:

- Lansera och informera om kemikalieplanen och kemikaliecentrum
- Etablera kontakt med ledande forskare i ett vetenskapligt råd

Ge stadens verksamheter stöd och kompetensutveckling inom området kemikalier i varor och produkter

Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 beskriver hur staden ska bedriva ett kvalificerat arbete med att undvika farliga kemikalier i alla stadens verksamheter. Kemikaliecentrum kommer att stödja verksamheterna i genomförandet av planen genom att utifrån sin sakkompetens erbjuda stöd och vägledning. Det innebär bland annat att erbjuda seminarier och utbildningar till nyckelgrupper, att hjälpa till att formulera och följa upp kemikaliekrav på byggmaterial och i upphandlingar, erbjuda stöd i val och substitution av kemiska produkter och att erbjuda tillsynen hjälp med riskbedömning och prioriteringar. Dessutom kommer vi att delta i Konkurrensverkets utveckling av kemikaliekriterier för upphandling inom bland annat förskoleområdet och i Byggvarubedömningens kriteriearbete. Arbetet görs i samarbete med andra städer, bland annat Göteborg och Malmö.

Aktiviteter:

- Ge stöd och kompetensutveckling inom området kemikalier i varor och produkter
- Stödja serviceförvaltningen i att teckna ramavtal om system för kemikaliereregister

Stödja stadsdelarnas och SISABs arbete med kemikalier på förskolor

Ett särskilt fokus i Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019 ligger på att minska barns exponering för farliga ämnen. Förskolan blir därför en viktig fråga att arbeta med. Stadsdelarna och SISAB är nyckelaktörer här i sina roller som verksamhetsutövare respektive fastighetsägare för en stor del av stadens förskolor.

Aktiviteter:

- Ta fram en mall för lokala handlingsplaner för stadsdelarna
- Hålla utbildningar för stadsdelarnas personal
- Utveckla en webb-utbildning för förskolepersonal
- Stödja SISABs arbete för en giftfri skolmiljö
- Medverka i Konkurrensverkets framtagande av kriterier för Giftfri förskola
- Påbörja hälsorelaterad miljöövervakning inriktad på barns exponering

Stödja tillsynen på förskolor med avseende på kemikalier

Kemikalier är ett prioriterat område i tillsynen på förskolor. Kemikaliecentrum kommer att bistå med metoder och checklistor för att kontrollera förekomst av farliga ämnen i varor och material i förskolemiljön. Tillsynen är också i behov av övervakningsdata om hur barn exponeras för farliga ämnen i förskolemiljön. En studie av detta där damm och urin kommer att analyseras kommer därför

att påbörjas i samarbete med Institutet för miljömedicin vid Karolinska Institutet och med medfinansiering från Naturvårdsverket.

Aktiviteter:

- Utveckla metod och checklista för kontroll av förekomst av farliga ämnen i varor och material
- Påbörja hälsorelaterad miljögiftsövervakning inriktad på barns exponering tillsammans med Karolinska Institutet

Kommunicera om kemikalier med medborgare och verksamhetsutövare

Genom olika kommunikationsinsatser får stadens verksamhetsutövare och konsumenter ökad kunskap om kemikalier. Stockholms kemikalieforum som sedan flera år drivs i samarbete med Svensk handel utvecklas till att omfatta fler branscher.

Aktiviteter:

- Ta fram en årlig plan för kommunikationsaktiviteter
- Utveckla Stockholms kemikalieforum
- Ta fram en utställning om kemikalier i vardagen i samarbete med Stockholm Vatten och stadsdelsförvaltningar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram kriterier för att undvika barns exponering för skadliga kemikalier på stadens förskolor inom ramen för kemikalieplanen	2015-01-01	2015-12-31

Nämndmål:

2.4.2 Snabb och effektiv service

Detta mål hör till tillsynen och tar upp servicen till allmänheten. Detta görs framförallt genom de punktlighetsmål som beskriver hur snabbt man får hjälp i vissa ärenden vid kontakter med nämnden.

Indikator	Arsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Handläggning av värmepumpansökningar ska påbörjas senast efter 5 arbetsdagar.	95%		Tertial
Påbörja utredning om misstänkta matförgiftningar inom ett dygn	80%		Tertial
Respons på klagomål lämnas och kontakt med utpekad störningskälla tas inom två veckor.	95%		Tertial

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Nämnden bidrar till ett väl fungerande samhälle och en attraktiv miljö både för boende och företagande. I ett större perspektiv bidrar därför MHN till attraktiv stad som har goda utvecklingsmöjligheter. Nämnden har visat på god budgethållning och bevakar noga den ekonomiska utvecklingen under året.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Företag väljer att etablera sig i Stockholm

Effektiva och väl fungerande kontakter med väl fungerande myndigheter hör till Stockholms konkurrensfördelar. Nämnden har mycket stora kontaktytor ut mot företagen och har en hög prioritering av servicen. Att detta har givit resultat visar mycket goda omdömen från företagen i olika undersökningar, tex. resultaten från NKI (NöjdKundIndex) som trendmässigt har stigit.

Sannolikt är Stockholms goda miljö en konkurrensfaktor när det gäller företagsetableringar, likaväl som en utvecklad miljöprofil hos företag, kan vara en konkurrensfördel för dessa.

Nämndmål:

3.2.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden

Nämnden har en hög prioritering av den professionella nivån på sin myndighetsutövning och service till företagen. Målen följs framförallt upp genom punktlighetensmålen för tidsåtgång vid vissa ärenden och genom den årliga NKI-undersökningen (NöjdKundIndex) som ger en utförlig bild av hur företagen uppfattar tillsyns- och kontrollverksamheten.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Behandla anmälningar enligt miljöbalken inom sex veckor	90%		Tertial
Företagen uppfattar inspektörerna som professionella	NKI=70		År
Miljörapporter besvaras senast 30 juni.	95%		Tertial
Påbörja prövning av inkomna ansökningar inom livsmedelskontroll om registreringar eller godkännande inom 14 arbetsdagar.	90%		Tertial

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Nämnden har en högt specialiserad verksamhet vilket påverkar möjligheten att erbjuda sommarjobb och praktikplatser. Samverkan med arbetsmarknadsnämnden kan ev. ge ökad klarhet i möjligheterna härvidlag.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	4	500 st	Tertial
Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	10	5100 st	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbetsmarknadsnämnden ska ansvara för att i samverkan med stadens nämnder och bolag genomföra ett utvecklingsarbete med syfte att stadens praktikplatser ska anpassas till de behov som finns hos jobbtorgens aspiranter. Stadens nämnder och bolag ska medverka i denna samverkan och i arbetet med att bereda aspiranterna praktiktillfällen	2015-01-01	2015-12-31
Nämnderna ska möjliggöra yrkesintroduktionsanställningar och lärlingsanställningar inom sina verksamheter	2015-01-01	2015-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har efter tidigare års kraftiga minskningar av nettobudgeten nu ett effektiviseringsarbete i form av fortlöpande vardagsrationaliseringar. Administrativa rutiner förenklas och nya lösningar övervägs ständigt för att dra ner kostnaden samtidigt som lika mycket eller mer arbete utförs inom nämndens uppdrag. Ett redskap för detta är Lean. Frågor om kostnaderna för att bedriva verksamheten är ständigt aktuella eftersom detta har samband med de totala prioriteringarna och möjligheten att bedriva verksamheten. Köp av tjänster övervägs när det är effektivt. Nämnden är uppmärksam på när det går att finansiera projekt och verksamheter genom externa bidrag vilket möjliggjort mycket av utvecklingsinsatserna.

Nämndens budget har några osäkerheter varav kan nämnas slutredovisningen av projektet Hållbara Järva och Elbilsupphandlingen. Under projektet Hållbara Järva har det uppstått en del avvikelser samt i vissa fall svårigheter att uppnå uppsatta mål. Boverket, som ansvarar för uppföljningen av projektet har inte redovisat hur de kommer att bedöma dessa ändringar och hur det kan påverka ersättningen till staden. En bedömning är dock att risken kan ligga i nivån

1,7 mnkr och besked om denna fråga erhålls under 2015. Därtill finns en osäkerhet om elbilsupphandlingen som staden driver tillsammans med Vattenfall. Där motfinansieras projektet bland annat av de fordon som köps i projektet. Eftersom antalet avropade fordon understiger budgeten så kan detta innebära ett bortfall motsvarande 2,9 mnkr varav stadens del är hälften av detta.

Förvaltningen arbetar aktivt för att minimera dessa risker och har sedan förra året lyckats minska risken för BEST och BiogasMax projekten eftersom EU revisionen givit staden rätt i huvuddelen av de synpunkter som staden hade tidigare. På motsvarande sätt kommer de nya riskerna försöka minimeras.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Administrationns andel av de totala kostnaderna	17%	minska	År
Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen	0 st	tas fram av nämnden	År
Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100%	100 %	Tertial
Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100%	100 %	Tertial
Nämndens prognossäkerhet T2	100%	+/- 1 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i verksamhetsplan 2015 klargöra hur den kommer att genomföra det verksamhetsspecifika EU-positionspappret den har antagit i enlighet med policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna	2015-01-01	2015-12-31

Nämndmål:

3.5.1 Bibehålla en hög intäktsfinansieringsgrad

Resursanvändning

Budget 2015

Under 2014 gjordes en sedvanlig taxeöversyn. Taxan är i linje med lagstiftarens intentioner om självkostnadsfinansiering av tillsynen. Beräkningen av taxan har inom ramen för årets taxearbete kvalitetssäkrats genom en kontrollräkning som utgått från de totala kostnadsmassorna för tillsynen istället för kostnaderna nedbrutna per inspektör. Detta alternativa sätt att räkna har visat sig ge närmast exakt samma resultat som det traditionella beräkningssättet. I den årligt återkommande jämförelsen mellan ett tiotal miljöförvaltningar i Stockholms län framgår att Stockholms miljöförvaltning har en hög självkostnadsfinansiering både vad gäller Miljöbalken och kontrollen enligt livsmedelslagstiftningen.

Under 2012 finns en nedgång i självfinansieringsgraden för miljöbalkstillsynen som beror på minskad efterfrågan på tillstånd för bergvärmepumpar. Under 2013 överfördes resurser till

fastighetsägartillsynen. Tillsynen inom detta område effektiviserades och bidrog därmed till en ökad självfinansieringsgrad för 2013. Hälsoskydds prognos för 2014 är något lägre än budget pga. heltids- och deltidssjukskrivningar som har resulterat i lägre intäkter men högre kostnader.

Livsmedelskontrollen prognostiserar den högsta självfinansieringsgrad sedan 2006. Självfinansieringsgrad på 87 % beror på att avdelningen lyckades utföra fler timmar trots en del sjukfrånvaro och föräldraledigheter. Budget för 2015 ligger på en mer hållbar nivå, dvs. 84 %. Självfinansieringsgraden för miljöbalkstillsynen är också något lägre för år 2015 eftersom avdelningarna har fått utökad rambudget för icke-debiterbar tillsyn för särskilt prioriterade områden.

Självfinansieringsgrad inkl OH för miljöbalkstillsyn och livsmedelskontroll 2006 - 2015

tkr	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	B 2014	P 2014	B 2015
Miljöbalkstillsyn (MB)											
<i>Hälsoskydd</i>											
Intäkter	n/a	n/a	18 659	21 582	20 855	21 864	21 501	24 662	25 508	25 283	28 241
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	27 438	29 042	30 725	33 145	35 081	36 875	37 060	38 702	42 704
Netto HS	n/a	n/a	8 779	7 460	9 870	11 281	13 580	12 213	11 552	13 419	14 463
<i>Självfin.grad HS</i>	n/a	n/a	68%	74%	68%	66%	61%	67%	69%	65%	66%
<i>Plan och Miljö</i>											
Intäkter	n/a	n/a	13 947	14 615	14 269	14 500	14 874	14 859	14 492	14 572	15 243
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	22 746	20 682	20 864	22 046	22 661	20 512	19 904	21 057	21 513
Netto PoM	n/a	n/a	8 799	6 067	6 595	7 546	7 787	5 653	5 412	6 485	6 270
<i>Självfin.grad PoM</i>	n/a	n/a	61%	71%	68%	66%	66%	72%	73%	74%	71%
<i>Intäkter</i>	n/a	n/a	32 606	36 197	35 124	36 364	36 375	39 521	40 000	39 855	43 484
<i>Kostnader inkl. OH</i>	n/a	n/a	50 184	49 724	51 589	55 191	57 742	57 387	56 964	59 759	64 217
Netto MB	n/a	n/a	17 578	13 527	16 465	18 827	21 367	17 866	16 964	19 904	20 733
Självfin.grad MB	40%	43%	65%	73%	68%	66%	63%	68%	70%	68%	68%
Livsmedelskontroll											
Intäkter	n/a	n/a	25 174	31 063	31 169	31 888	35 714	36 347	38 078	40 407	40 750
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	34 952	37 960	36 676	37 993	42 830	42 127	45 598	46 330	48 480
Netto Livs	n/a	n/a	9 778	6 897	5 507	6 105	7 116	5 780	7 520	5 923	7 730
Självfin.grad Livs	47%	63%	72%	82%	85%	84%	83%	86%	84%	87%	84%
MHN tillsyn											
Intäkter	n/a	n/a	57 780	67 260	66 293	68 252	72 089	75 868	78 078	80 262	84 234
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	85 136	87 684	88 265	93 184	100 572	99 514	102 562	106 089	112 697
Netto MHN tillsyn	n/a	n/a	27 356	20 424	21 972	24 932	28 483	23 646	24 484	25 827	28 463
MHN tillsyn	44%	52%	68%	77%	75%	73%	72%	77%	76%	77%	75%

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Kommunfullmäktige har beslutat om en ekonomisk ram som uppgår till 186,1 mnkr i kostnader och 93,1 mnkr i intäkter, dvs. en nettobudget om 93,0 mnkr. Felskrivning i budgeten om 5,4 mnkr förväntas justeras i samband med avstämningsärendet och därmed blir nämndens nettobudget 98,4. Förvaltningen har planerat efter den aviserade nettobudgeten, dvs. 98,4 mnkr. Jämfört med KFs budget för 2014 som beslutades i oktober 2013 ökar nettobudgeten med 15,1 mnkr. Under 2014 fick nämnden budgetjusteringar om 1,8 mnkr som inte tas med till 2015.

Kommunfullmäktiges budget innebär satsningar inom några områden till ett bruttobelopp om 24,5 mnkr. Samtidigt finns effektiviseringskrav om 6,4 mnkr och intäktsökning om 3 mnkr.

Satsningarna utgörs av medel för tillsyn (10,0 mnkr), giftfri förskola (3,0 mnkr), Elbilsupphandling (1,5 mnkr), Energicentrum (2,0 mnkr), Ökad insatser för information och kunskapsförsörjning (5,0 mnkr), nytt miljöprogram (2,0 mnkr) samt samverkan ekosystemtjänster och grönyteplanering (1,0 mnkr).

Nämndens resurser måste disponeras på effektivast möjliga sätt vilket medför behov av ständiga anpassningar och denna utveckling drivs på av kostnadsutvecklingen och effektiviseringskraven i budget. Det är viktigt att framhålla att detta effektiviseringskrav måste nämnden klara inom den del av budgeten som inte är tillsyn eftersom tillsynens effektivisering har redan har diskonterats genom taxeöversynen. Den kvarvarande kostnadsmassan blir då begränsad att kunna utföra besparingar i och dessa kommer att slå hårdare än om hela kostnadsbudgeten kunde omfattas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska år 2015 fortsätta fokusera på kärnverksamheten, dvs. tillsynen, med hög självfinansieringsgrad inom detta område.

Tabellen nedan visar nämndens intäkter och kostnader i detalj per kostnadslag med särskilt fokus på tillsynsområdet. Tabellen visar bland annat på en fortsatt ökning av tillsynsrelaterade intäkter för 2015. Övriga intäkter minskar vilket förklaras av minskade aktiviteter inom utveckling av e-tjänster samt övriga projekten. De befintliga övriga intäkterna består till största delen av medel för projektet Hållbara Järva, energirådgivning, projekt Testbädd solceller och MSL. Kostnaderna för Volvo IT ingår i Tele- och datakostnader från 2015. Lokalkostnaderna minskar år 2015 eftersom lokalanpassningar för Kemikaliecentrum om 1,3 mnkr slutfördes under 2014. Personalkostnaderna ökar till följd av lönekostnadsökningar och förstärkningar inom tillsyn, planarbete och miljöövervakning inkl. satsning på Kemikaliecentrum.

MHN intäkter/kostnader 2010-2015

Intäkter	2010	2011	2012	2013	B 2014	P 2014	B 2015
Fasta årliga avgifter, MB	19,0	20,1	20,7	23,0	24,3	23,8	24,7
Timdebitering, MB	9,2	8,2	10,3	10,3	11,7	10,1	13,4
Ansökning/Anmälan, MB	5,1	5,6	4,3	4,8	4,3	4,8	4,2
Undersökning, MB	0,7	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0
<i>S:a intäkter, MB</i>	<i>34,0</i>	<i>34,0</i>	<i>35,4</i>	<i>38,1</i>	<i>40,3</i>	<i>38,9</i>	<i>42,3</i>
Fasta årliga avgifter, Livs	25,1	26,2	28,9	28,9	32,8	33,2	33,8
Extraordinära avgifter, Livs	1,6	1,4	1,3	1,6	1,3	1,5	1,5
Registrering, Livs	2,9	2,8	2,6	3,1	2,9	3,0	3,0
Godkännanden, Livs	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
1:a årliga, Livs	1,5	1,4	2,5	2,6	2,2	2,7	2,5
<i>S:a intäkter, Livs</i>	<i>31,1</i>	<i>31,8</i>	<i>35,4</i>	<i>36,3</i>	<i>39,2</i>	<i>40,4</i>	<i>40,8</i>
Övriga tillsynsintäkter	0,8	1,2	1,0	1,2	0,9	1,4	1,2
<i>S:a tillsynsintäkter</i>	<i>65,9</i>	<i>67,0</i>	<i>71,8</i>	<i>75,6</i>	<i>80,4</i>	<i>80,7</i>	<i>84,2</i>
SLB-analys	7,2	7,5	8,5	8,1	9,7	9,8	7,9
Miljöbilar	4,3	2,8	3,6	2,0	8,2	8,8	6,5
Övriga intäkter	13,9	12,7	9,2	8,7	13,9	14,0	5,8
S:a intäkter	91,4	90,0	93,1	94,5	112,2	113,2	104,5

Kostnader

Personal	101,5	106,8	112,0	113,9	124,1	123,1	134,7
Konsult/köpta tjänster	18,4	19,1	17,8	18,3	26,5	24,3	20,2
Lokaler	11,1	11,4	11,9	12,1	14,8	13,9	13,2
Utbildning och konferenser	1,5	1,3	2,9	2,6	2,5	3,1	2,8
Resor	1,5	1,0	1,4	0,9	1,4	1,4	1,5
Bilbidrag/bidrag	3,3	2,3	5,3	3,6	3,0	3,4	6,4
Kontor	2,6	2,4	2,4	3,2	2,9	3,9	3,1
Information	0,9	0,6	0,7	0,5	0,9	0,3	0,2
Fordon	0,8	1,0	1,3	0,7	1,7	0,7	0,8
Inventarier	0,7	1,9	0,7	0,7	1,1	0,7	1,1
Tele/Data	3,6	4,9	4,7	6,4	9,9	10,4	11,9
Frisk/hälsovård	0,4	0,6	0,7	0,5	0,6	0,9	0,7
Övriga personalkostnader	1,3	2,7	1,6	1,2	1,7	1,5	1,2
Avgifter	1,8	1,8	2,0	2,2	2,0	2,1	2,1
Kundförluster	0,0	0,4	0,5	0,5	0,3	0,6	0,6
Volvo IT*	1,3	3,0	3,2	3,0	2,9	3,3	0,0
Övrigt	2,6	1,6	3,8	2,8	1,1	2,3	2,2
S:a kostnader	153,2	162,8	172,8	173,1	197,3	196,1	202,9
Netto	-61,8	-72,8	-79,7	-78,7	-85,1	-82,9	-98,4

*Från 2015 ingår Volvo-It i Tele- och data kostnader

Nedan redovisas intäkter och kostnader per avdelning för år 2013-2015.

Intäkter och kostnader per avdelning

(tkr)	Utfall 2013	Budget 2014	Prognos 2014	Budget 2015
<i>Plan och miljö, Intäkter</i>	-23 182	-32 112	-33 771	-25 243
<i>Plan och miljö, Kostnader</i>	52 656	60 253	60 308	58 745
<i>Netto</i>	29 474	28 141	26 537	33 502
<i>Hälsoskydd Intäkter</i>	-24 622	-25 883	-25 283	-28 241
<i>Hälsoskydd Kostnader</i>	29 363	30 001	31 005	34 297
<i>Netto</i>	4 741	4 118	5 722	6 056
<i>Livsmedelskontroll Intäkter</i>	-36 347	-39 379	-40 407	-40 750
<i>Livsmedelskontroll Kostnader</i>	34 153	38 177	37 720	40 031
<i>Netto</i>	-2 194	-1 202	-2 687	-719
<i>Miljöanalys , Intäkter</i>	-713	-540	-555	-840
<i>Miljöanalys, Kostnader</i>	13 571	16 385	16 477	19 361
<i>Netto</i>	12 858	15 845	15 922	18 521
<i>SLB Intäkter</i>	-8 149	-9 700	-9 750	-7 900
<i>SLB Kostnader</i>	13 608	14 895	14 845	14 401
<i>Netto</i>	5 459	5 195	5 095	6 501
<i>FC och nämnd *Intäkter</i>	-702	-627	-537	-487
<i>FC och nämnd *Kostnader</i>	6 013	7 928	8 229	8 522
<i>Netto</i>	5 311	7 301	7 692	8 035
<i>Verksamhetsstöd Intäkter</i>	-685	-4 006	-3 079	-1 010
<i>Verksamhetsstöd Kostnader</i>	17 125	22 888	20 746	20 374
<i>Netto</i>	16 440	18 882	17 667	19 364
<i>Gem. kostnader Intäkter</i>	-50	0	0	0
<i>Gem. kostnader Kostnader</i>	6 661	6 820	6 952	7 140
<i>Netto</i>	6 611	6 820	6 952	7 140
Totalt				
Intäkter	-94 450	-112 247	-113 382	-104 471
Kostnader	173 150	197 347	196 282	202 871
Netto	78 700	85 100	82 900	98 400

* Inkl. MSL

Nettobudget 2015 inkluderar aviserad budgetjustering som följd av feskriivning i KF-budget.

Ansökan om budgetjusteringar avseende naturreservat

1. Ansökan om budgetjustering för skyddsinsatser för groddjur i Kyrksjölötens och Judarskogens naturreservat samt undersökning av kryptogamfloran i flera reservat

Nämnden ansöker om budgetjustering med 0,4 mnkr ur central medelsreserv 2 avseende medel avsatta för skötsel av naturreservat, för fortsatta insatser till skydd av groddjur i Kyrksjölötens och Judarskogens naturreservat samt för undersökningar av kryptogamfloran i flera naturreservat. Inga satsningar finns att tillgå i ordinarie budget för denna verksamhet.

Ansökan avser medel för att återinplantera den EU-skyddade arten större vattensalamander och följa upp dess reproduktionsframgång i Kyrksjölöten, förbättra dess lekhabitat i Judarskogen samt undersöka kryptogamfloran i flera reservat. Kostnaden avser huvudsakligen konsult- och entreprenörskostnader för dessa åtgärder. Insatserna innebär delvis samarbete med Bromma stadsdelsförvaltning och bedöms kunna avslutas under 2015.

2. Ansökan om budgetjustering för att följa upp, utveckla och samordna kommunikering av rekreativvärden i stadens befintliga och tillkommande natur- och kulturresevat

Nämnden ansöker om budgetjustering med 0,3 mnkr ur central medelsreserv 2 avseende medel avsatta för förbättringsåtgärder och skötsel av naturreservat, för att följa upp, utveckla och samordna kommunikering av rekreativvärden i stadens befintliga och tillkommande natur- och kulturresevat. Inga satsningar finns att tillgå i ordinarie budget för denna verksamhet. Insatserna innebär samarbete med i första hand berörda stadsdelsförvaltningar och Idrottsförvaltningen och bedöms kunna avslutas under 2015.

Ansökan avser medel för att på olika sätt förbättra tillgänglighet till och inom stadens samtliga befintliga och tillkommande natur och kulturresevat genom att

- Följa upp genomförda enkätundersökningar i reservaten 2014. Här handlar det om att göra ytterligare analyser och ev. enkätundersökningar/besöksräkningar samt att ta fram rapporter med analyser och åtgärdsförslag. Ev. kan konkreta åtgärdsförslag bekostas. Kostnad för konsulthjälp ca 150 tkr.
- Utveckla och samordna stadsdelarnas skötsel av stadens skyddade områden. Här handlar det om att anordna 1-2 reservatsdagar under 2015 för berörda förvaltare, varav en med tema gräsmarksskötsel. Konsulthjälp för att erbjuda skötselrådgivning specifikt för gräsmarksskötsel i prioriterade reservat. Kostnad ca 80 tkr.
- Utveckla och samordna kommunikation kring stadens skyddade områden. Detta innebär konsulthjälp för att vidareutveckla "Guide till tystnaden" och/eller bekosta engånganslutning samt konsulthjälp till "Naturkartan" för "Guide till tystnaden". Kostnad ca 80 000 kr.

Framtagande av lokala åtgärdsprogram och genomförande av fysiska åtgärder i prioriterade vattenförekomster under 2015

Genom implementeringen av vattendirektivet i miljöbalken har kommunerna fått en nyckelroll i att genomföra och driva på arbetet med att nå miljökvalitetsnormerna för vatten. Miljöförvaltningen har tagit fram ett förslag till handlingsplan som pekar ut vägen mot att uppnå god vattenstatus i Stockholms vattenförekomster enligt vattendirektivet. Syftet med planen är att visa hur vattenarbetet behöver utvecklas för att få ett tydligt fokus på operativa åtgärder. En central del är att utarbeta lokala åtgärdsprogram. Stockholms stads Handlingsplan för god vattenstatus ligger för beslut i KF. Framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster bör utgå från de erfarenheter som vunnits inom pilotområdet Bällstaån. Utökade resurser behövs för att ta fram de underlag som behövs till åtgärdsprogrammen.

Enligt SLKs anvisningar för VP 2015 kommer medel att kunna sökas från Central medelsreserv 2 för genomförandet av insatser enligt Handlingsplan för god vattenstatus. KFs beslut om Handlingsplanen för god vattenstatus, måste dock avvaktas för närmare besked om ansökan. Idag kan nämnden se att en ansökan kan uppgå till cirka 6,8 mnkr och omfatta nedanstående områden:

- Framtagande av lokala åtgärdsprogram för sju prioriterade vattenförekomster 3, 8 mnkr
- Utökad miljögiftsövervakning 2,2 mnkr
- Undersökning av förekomst av giftig båtbottnfärg 0,8 mnkr

Investeringar

För år 2015 uppgår nämndens investeringsutgifter till 0,8 mnkr vilket fördelas som kostnad på flera år. Investeringarna avser i sin helhet utrustning för SLB-analys.

Budgetjusteringar

- Ansökan om budgetjustering med minskade intäkter pga av felskrivning avseende budgeterade intäkter för tillsyn i KFs budgetförslag (5,4 mnkr).
- Ansökan om budgetjustering för ökade kostnader för skyddsinsatser för groddjur i Kyrksjölöten och Judarskolgens naturreservat samt undersökning av kryptogamfloran i flera reservat (0,4 mnkr).
- Ansökan om budgetjustering för ökade kostnader för att följa upp, utveckla och samordna kommunikering av rekreationsvärden i stadens befintliga och tillkommande natur- och kulturresevat (0,3 mnkr).

Omslutningsförändringar

Totalt begärs 16,7 mnkr i omslutningsförändringar enligt nedan:

- **Tillsyn 4,0 mnkr;** Ökade intäkter och kostnader inom tillsynen som följd av volym och taxeförändringar.

- **MSL 1,3 mnkr;** Extern finansiering av Miljösamverkan i Stockholms län som miljöförvaltningen projektleder.
- **Miljöbilsprojektet 6,5 mnkr;** EU:s bidrag för miljöförvaltningens kostnader för miljöbilsprojektet.
- **Miljöövervakning 0,3 mnkr;** Ökade intäkter och kostnader för SLB:s verksamhet.
- **Utveckling av e-tjänster 1,5 mnkr;** Extern finansiering av ökade kostnader för projektet.
- **Regional energirådgivning 1,5 mnkr;** Extern finansiering av ökade kostnader för den regionala energirådgivningen.
- **Energi- och klimat 0,6 mnkr;** Extern finansiering av energi- och klimatarbetet.
- **Miljöövervakning 0,4 mnkr;** Ökade intäkter och kostnader för luftmätningar.
- **Övrig projektverksamhet 0,9 mnkr;** Extern finansiering för ökade kostnader och intäkter för flera mindre projekt.

Övrigt

Särskilda redovisningar

Uppdrag att formulera nämndindikatorer som mäter effektiviteten

Stadens nämnder fick i VP 2014 uppdraget att formulera indikatorer som mäter effektiviteten i respektive verksamhet. Nämndens olika indikatorer har presenterats under respektive verksamhet. Nedan framgår en sammanställning av de indikatorer som formulerats. Förvaltningen tolkar uppdraget som att det är relevant med både med indikatorer som visar på miljönyttan och sådana som visar kostnadseffektiviteten. Nämnden har använt sig av redan befintliga mätetal/nyckeltal. Nya mätetal ska kunna motiveras därigenom att de tillför kärnverksamheten nytta i form av styrning och uppföljning.

Nedan finns en förteckning med förslag till indikatorer som tagits fram. Flertalet indikatorerna som avser livsmedelskontrollen finns utlagda i VP under avsnittet som behandlar livsmedelskontroll, för dessa har angivits under vilket mål de sorterats in. För andra indikatorer har målvärden ännu inte kunnat tas fram och dessa återges endast nedan. I vissa fall saknas målvärden som måste tas fram senare. Indikatorerna måste för övrigt inte ha målvärden för att vara meningsfulla. Bara det att de finns och medverkar till att verksamheten följs upp och utvärderas har ett värde i sig.

- Självfinansieringsgrad, Miljöbalken
- Självfinansieringsgrad, Livsmedelslagen.
- Andel verksamhetsutövare med tillsyn, Hälsoskydd.
- Andel verksamhetsutövare med tillsyn, Miljöskydd.
- Andel verksamhetsutövare med tillsyn, Livsmedelskontroll.
- Andel underkända kontroller som behöver följas upp med extra kontroll.

- Andelen vattenförekomster som uppnår miljö kvalitetsnormerna för ekologisk respektive kemisk ytvattenstatus
- Trender över utvalda ämnen som ingår i normsättningen för kemisk ytvattenstatus och som ingår i miljöförvaltningens miljögiftsövervakning.
- Data över trend från miljöförvaltningens luftövervakning jämfört mot miljö kvalitetsnormer för god luftkvalitet.
- Externfinansieringsgrad för projekt.
- Säker nedkylning av livsmedel på restauranger Mål 2.1.1
- Säker allergikost på förskola/skola. Mål 2.1.1
- Spårbart nötkött i livsmedelskedjan. Mål 2.1.1
- Säkra kosttillskott. Mål 2.1.1
- Redlighet och riktighet. Mål 2.1.1
- Säker märkning av livsmedel. Mål 2.1.1

Aktiviteter för ökad delaktighet

Nämnden har sedan tidigare formulerat aktiviteter för ökad delaktighet för funktionshindrade. Dessa aktiviteter finns integrerade med arbetet på olika avdelningar och ingår i det långsiktiga arbetet. Genom kontakter med funktionshinderrådet under året finns en pågående dialog om utveckling.

Plan för upphandling

Nämnden lämnar ingen bilaga ”Plan för upphandling” enligt SLKs anvisningar eftersom någon upphandling över tröskelvärdet som avses inte är aktuell under 2015. Dessutom finns inte heller något verksamhets- eller entreprenadavtal.

Nämndmål:

3.5.2 Effektivisera och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer

Miljö och hälsoskyddsnämnden arbetar systematiskt för att effektivisera verksamheten och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer. Metoder som används är ökad digitalisering, utveckla e-tjänster, modernisering av ärendehanteringssystemet Ecos, klarspråksarbete, kompetensutveckling, processkartläggningar och Lean.

Miljöförvaltningen påbörjar 2015 ett förvaltningsgemensamt systematiskt arbete för att påskynda digitaliseringen av förvaltningens ärende- och informationshantering. Syftet är att i högre utsträckning använda sig av digitalisering som ett redskap för att nå förvaltningens verksamhetsmässiga mål. Det handlar t.ex. om att öka tillgängligheten till förvaltningens information, höja kvaliteten i våra tjänster samt att förenkla och effektivisera arbetet. Samtliga avdelningar har fått i uppgift att identifiera processer som kan digitaliseras.

Målen är att:

- Alla ärenden finns digitalt.
- Att all information finns digitalt.
- Förvaltningens ärenden och information är tillgängliga från vilken plats som helst och vid vilken tidpunkt som helst.
- Förvaltningen har digitala ärende- och informationsflöden från början till slut.
- Förvaltningen strävar efter att kommunicera digitalt med medborgare, företagare, andra förvaltningar och myndigheter.
- Arbetet utförs digitalt inom förvaltningen.

Insatser görs för att få fler att använda befintliga e-tjänster, utveckla dem, konsolidera arbetssättet och säkerställa att möjliggjorda effektiviseringar genomförs. Möjligheten att utveckla fler e-tjänster och appar undersöks.

2015 går förvaltningen in i ett intensivt arbete med att förnya förvaltningens ärendehanteringssystem ECOS. Fyra delprojekt ingår, genomgång av processer, registervård, e-arkivering av ärenden samt genomgång av teknik och integrationer. Förnyelsen möjliggör effektiviseringar och modernare arbetssätt. Framför allt underlättas mobilt arbete. Det är det största IT-projektet på 10 år och kräver insatser från många anställda.

Förvaltningens information på webben, i broschyrer utvecklas med stöd av ett förvaltningsövergripande ”Klarspråksprojekt”. Om informationen är komplett och begriplig innebär det bättre service till företagare och medborgare. Det innebär också effektivare administration om färre ringer, skriver och mailar för att få kompletterande information och behöver få texter förklarade.

Det ligger en hög effektiviseringspotential i att fler gör rätt från början. Därför genomförs ett omfattande utbildningsprogram som syftar till att höja den juridiska kompetensen, öka

kunskapen i ärendehanteringssystemet ECOS, effektivisera ekonomiadministrationen bland annat med hjälp av nya Agresso, höja den kommunikativa kompetensen, bli bättre på att rekrytera och introducera ny personal. Processkartläggningar och Lean används för att identifiera och eliminera alla faktorer i processer som inte tillför nytta. Målet är att förenkla, höja kvalitén och säkerställa att teknikens möjligheter utnyttjas maximalt.

KF:s inriktningsmål

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämnden har en aktiv personalpolitik med en jämställdhets- och mångfaldsplan som är väl känd i hela organisationen. En aktiv personalpolitik är en förutsättning för att kunna driva en expertorganisation som MHN där verksamheten är kraftigt beroende av medarbetarnas kompetens och tillfredsställelse med sitt arbete. Nämndens verksamhet riktar sig till alla oavsett kön eller härkomst.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är fritt från diskriminering

Miljöförvaltningen ska vara en jämställd arbetsplats, fri från diskriminering och kränkande särbehandling. Ett jämställt och gott bemötande människor emellan gäller både medarbetare i förhållande till varandra och medarbetare i förhållande till alla andra som förvaltningen har kontakt med i det dagliga arbetet. Miljöförvaltningen har sedan flera år en jämställdhets och mångfaldsplan som genomsyrar verksamheten och ett ständigt förbättringsarbete pågår. I samband med medarbetarenkät och lönerrevision undersöks och analyseras alltid skillnader utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamhet ska jämställdhetsintegreras i syfte att synliggöra effekten av nämndens beslut och resursfördelning utifrån kön	2015-01-01	2015-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Miljöförvaltningens möjlighet att klara sitt uppdrag är beroende av förmågan att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla chefer och medarbetare med hög kompetens och motivation. Miljöförvaltningen är en kunskapsintensiv verksamhet och den höga kompetensen utgör en viktig attraktionskraft vid rekrytering av nya medarbetare.

För att främja kompetensutveckling och stimulera hög motivation involverar förvaltningen medarbetarna i beslut och utvecklingsarbeten, samt erbjuder kontinuerlig kompetensutveckling både i arbetet och genom olika utbildningsinsatser. Arbetets innehåll både kräver och stimulerar ständig kompetensutveckling.

För att säkerställa en god arbetsmiljö och att verksamhetens mål uppnås så ska förvaltningen sträva efter att samtliga medarbetare har tydliga mål och får regelbunden återkoppling så att alla har en tydlig bild av vad som förväntas av dem.

Friskvård uppmuntras och förvaltningen erbjuder en rad förmåner och möjligheter på det området.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Aktivt Medskapandeindex	82	82	År
Andel medarbetare med ofrivillig deltid som erbjuds heltid	100 %	100 %	År
Andel medarbetare som inte upplever sig diskriminerade på sin arbetsplats Kommentar: Förvaltningen föreslår årsmålet 100 %.	100 %	fastställs 2015	År
Andel utrikes födda chefer i staden		fastställs 2015	År
Ledarskapsindex	82	78	År
Motivationsindex	82	82	År
Sjukfrånvaro	2,4%	4,4 %	Tertial
Sjukfrånvaro dag 1-14 Kommentar: Förvaltningen föreslår årsmålet 1,0 %	1,0%	tas fram av nämnden	Tertial
Styrningsindex	82	82	År

Nämndmål:

4.2.1 Miljöförvaltningen ska erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter, en hälsosam arbetsmiljö, ett tydligt och inspirerande ledarskap och möjlighet till delaktighet och utveckling

Miljöförvaltningen ska vara en arbetsplats som erbjuder stora möjligheter för de anställda att förbättra staden, utveckla sig själva samt växa och ha roligt tillsammans. Förvaltningen strävar efter ett inspirerande ledarskap, en god arbetsmiljö, goda utvecklingsmöjligheter för alla och en lön kopplad till prestation.

Både chefer och medarbetare uppmuntras att ständigt utveckla sig själva, sina kollegor och verksamheten i stort för att skapa förbättringar i staden.

Chefsutveckling sker kontinuerligt både genom individuella och förvaltningsgemensamma insatser. Bland annat kommer cheferna erbjudas möjlighet till individuell coaching för att utvecklas sitt ledarskap. Under året kommer utveckling av förvaltningens chefer att fortsätta

genom bland annat de månatliga chefsgruppsmötena som används för information, erfarenhetsutbyte, utbildning, avstämning och dialog i gemensamma ledarfrågor.

Miljöförvaltningen kommer att genomföra gemensamma utbildningsinsatser för medarbetare och chefer för att ytterligare förbättra arbetsplatsens kommunikation, prestation och arbetsmiljö.

Miljöförvaltningen vill även öka och stärka det interna samarbetet och utbytet mellan de olika avdelningarna. Den gemensamma Jämställdhet och Mångfaldsplanen kommer att sättas i tydligare fokus och en ny 3 års plan kommer att tas fram.

Miljöförvaltningen ska fortsätta att arbeta för att förbättra utvecklingsmöjligheterna för medarbetarna. I det årliga medarbetarsamtalet tas behovet av kompetensutveckling upp och planeras utifrån verksamhetens mål. I möjligaste mån ska medarbetarnas önskan om utveckling genom att få pröva nya arbetsuppgifter tillgodoses och den interna rörligheten uppmuntras. Interna utbildningsinsatser planeras under året rörande kommunikation och feedback, värderingar, produktivitet, juridik, it samt ärendehantering. Arbetet för att öka delaktigheten för medarbetarna följs upp i medarbetarenkäten och genom fortsatt utveckling av arbetsplatsträffarna.

Ett systematiskt arbetsmiljöarbete förebygger arbetsskador och arbetsrelaterad ohälsa. Varje avdelning har en arbetsplan för arbetsmiljöarbetet och arbetsrelaterad ohälsa. Skyddsronder ska genomföras och riskbedömningar ska göras både av den fysiska och psykosociala arbetsmiljön. Den psykosociala skyddsronden sker genom den årliga medarbetarenkäten och dess uppföljning på avdelningar, enheter och i medarbetarsamtal. Arbetsmiljöfrågor lyfts vid de förvaltningsgemensamma introduktionerna för nya medarbetare och följs särskilt upp genom medarbetarenkäten, i medarbetarsamtalen, förvaltningsgruppen samt på arbetsplatsträffarna.

Sjukfrånvaron ska hållas på en fortsatt låg nivå genom aktivt friskvårdsarbete med satsningar på hälsofrämjande aktiviteter. Alla chefer följer sjukfrånvaron på sina respektive enheter och avdelningar.

Treårsplanen för jämställdhet och mångfald (bilaga 8) innehåller delmål och aktiviteter för 2015. I planen framgår hur förvaltningen arbetar för jämställdhet mellan olika könsidentiteter och mot alla former av diskriminering. Aktiva åtgärder för att skapa en jämställd arbetsplats finns beskrivna såsom vida flexramar, möjlighet till arbete på distans, hänsyn till olika familjesituationer vid planering av mötestider. I jämställdhet och mångfaldsplanen ingår även åtaganden kring uppföljning och analys av skillnader i lön samt utfall i medarbetarenkäten utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Där beskrivs även hur förvaltningen strävar efter att anpassa arbetsuppgifter och arbetsplats till personer med funktionsnedsättning. Under 2015 kommer planen att revideras för kommande 3-års period.

Miljöförvaltningen har begränsade möjlighet att erbjuda sommarjobb till ungdomar eftersom förvaltningen saknar lämpliga arbetsuppgifter för ungdomarna, dessutom är handledningsresurserna mycket begränsade under sommaren. Ytterligare en utmaning är att

lösgöra tid för handledning. Ambitionen är ändå att öka antalet sommarjobb och även möjligheterna att erbjuda praktik och ex-jobb.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Coaching för chefer och medarbetare	2015-01-01	2015-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Rollen som myndighet ger begränsningar i möjligheterna att handla upp verksamheter. Trots detta köps en betydande del av nämndens verksamhet in även om detta inte räknas som verksamhetsentreprenader. Miljöaspekten tas hänsyn till när det bedöms relevant.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår	100 %	tas fram av nämnd/styrelse	År